کارەساتی هەکاری

نەوشیروان مستەفا ئەمین

چاپی چوارەم

۲۰۱۱

کارەساتی هەکاری

نوسینی نەوشیروان مستەفا ئەمین

چاپی چوارەم
٢٠١١

پێناسی کتێب

ناوی کتێب کارەساتی هەکاری

نوسینی نەوشیروان مستەفا

بابەت مێژو

چاپی یەکەم حوزەیرانی ١٩٨١

چاپی دوەم ئابی ١٩٨٣

چاپی سێیەم حوزەیرانی ١٩٩٥

چاپی چوارهەم ٢٠١١

نرخی ٤٠٠٠ هەزاردیناری چاپی نوێیە

لەلایەن کتێبخانەی شەهید جەمالی عەلی باپیرەوە چاپکراوەتەوە

ناوەرۆك

پێشەکی

لەم ماوەیەدا ٣ ساڵ تێنەپەڕی بەسەر کارەساتەکەی هەکاریدا لەماوەی چەند ساڵ تەمەنی شۆڕشی نوێی گەلەکەماندا، هیچ ڕووداوێك ئەوەندەی کارەساتەکەی هاوینی ٧٨ی هەکاری مشتومڕی لێ پەیدا نەبووەو باسی نەکراوەو برین و شوێنەواری بەجێ نەهێشتووە، ئەوەندەی ئەو زەرەری لەشۆڕشی کوردستانی عێراق و یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان نەداوە، وە ئەوەندەی ئەو دژی (ی.ن.ك) و ڕێبازە سیاسی و پێشمەرگەییەکەی و دژی سەرکردەو لێپرسراوو کادرو پێشمەرگەکانی، تەنانەت دژی شەهیدە سەروەرەکانیشی بەکار نەهێنراوە.

لەڕاستیدا کارەساتەکەی هەکاری ڕووداوێکی گەورەیە لەمێژوو گەلەکەماندار شایستەی ئەوەیە دەیان کۆڕی لێکۆڵینەوەی بۆ ببەسترێت و دەیان وتارو کتێبی لەسەر بنووسرێ و دەرس و پەندو ئەنجامی لێ دەربهێنرێ و هەرگیز لەبیر نەچێتەوە.

کارەساتەکەی هەکاری ئەوساکە کارێکی وەهای کردە سەر شۆڕش و هێزە چەکدارو ڕێکخراوە سیاسییەکانی، کە دوژمن وای ئەزانی گورزێکی کوشندەی وای لێداون ئیتر خۆیان نەگرنەوە، هەلپەرست و داخ

لەدڵەکان کەوتنە هەوڵدانی قۆستنەوەی هەلی روازی، دوو دڵ و راراکان بەزین و مەیدانیان چۆڵ کرد، تێکۆشەرە دڵسۆزەکانی گەلەکەشمان سەرەرای هەلومەرجی سەخت و دژوار بازووی خەباتی شۆرشگێرانەیان لێ هەڵمالی و کەوتنە بیناکردنەوەی کەلاوە رووخاوەکان و هەڵساندنەوەی باری کەوتووی شۆرش.

زۆری نەخایاند برینەکان سارێژ بوونەوە، بەپێچەوانەی چاوەرێی دوژمن و ناحەزەوە، بەپێچەوانەی ویست و ئارەزووی هەلپەرست و داخ لەدڵەکانەوە، بەپێچەوانەی بۆچوونی رارا بەزیوەکانەوە.. کۆمەلانی خەڵکی کوردستان پشتیان نەکرده (ی.ن.ك) و هیزی پێشمەرگە، شۆرش هەستایەوە.

*بەلام لەئەنجامی کارەساتەکەی هەکاریدا (ی.ن.ك) دەیان سەرکردەو کادری سیاسی و پێشمەرگەی هەلکەوتوو و سەدان پێشمەرگەی دلێرو ئازای لەدەستدا، دەیانیان شەهیدو بریندار بوون، دەیانیان گیان و دوورخرانەوە، سەدان پارچە چەکی فەوتا.

بێگومان زەرەرکەوتن لە (ی.ن.ك) کە ئەو سا تەنیا هێزی شۆرشگێری سەر مەیدانی شۆرشی کوردستان بوو، زەرەرێکی گەورە بوو لەجوڵانەوەی رزگاری نیشتمانی گەلی کوردستان.

*هەر لەئەنجامی ئەمەدا بزووتنەوەی سۆشیالیستی کوردستان دوو رابەری مەزنی خۆی و دوو سەرکردەی گەلەکەمانی لەکیست چوو، کە

بووەهۆی ئەوەی باڵی هەلپەرست و راستڕەوی ناو سەرکردایەتییەکەی رێگەی بۆ تەخت بێت بەئارەزووی خۆی بزووتنەوە بەکاربهێنێ بۆ ئاژاوەنانەوە لەناو ریزەکانی (ی.ن.ك) و هێزی پێشمەرگەو شۆڕش داو دوایی تر بۆ جیابوونەوەو لەت و پەتکردنی هێزی پێشمەرگەی کوردستان*.

*هەر لەئەنجامی ئەم کارەساتەدا دەلاقەی بەینی (ی.ن.ك) و (ق.م) فروانترو فراوانتر بوو، (ق.م) بەئاشکراو بەبێ پەردە دەستی لەگەڵ دوژمنانی نەتەوەو نیشتماندا بۆ لەناوبردنی (ی.ن.ك) تێکەڵاو کردو خیانەتێکی زلی مێژوویی کردو زەبرەزەنگی گەورەی هەم لە (ی.ن.ك) و هەم لەجوڵانەوەی رزگاری نیشتمانی گەلی کوردستان دا، بەوەی کە ناکۆکییەکانی خۆی لەگەڵ یەکێتیدا فروانترو توندوتیژترو خوێناوی تر کرد بەجۆرێکی ئەوتۆ کە چارەسەرکردنی ئاڵۆزترو دژوارتر بوون، وە ئەوە

---

*لەنامەیەکدا کە سامی دەربارەی گیرانی سەرکردەکانی بزووتنەوەی لەلایەن ق.م وە، ئەو کاتە بەتایبەتی بۆ رەسوڵ مامەندی نووسیوە، ئەڵێ گیرانی ئەوانە بۆ ئەوەیە ی.ن.ك لەدەسەڵاتی جەلالیان دەربێنێت و باڵەکانی ناو یەکێتی سەربەخۆیی خۆیان بەکاربهێنن.
رەسوڵ مامەندیش لەوەڵامی ئەو نامەیەدا تەئیید رەئییەکەی سامی کردووە کەوا: گیران و گلدانەوەی ئەوانە بووتەهۆی کەمبوونەوەی دەسەڵاتی جەلالیان و زیادبوونی سەربەخۆیی بزووتنەوە لەوەرگرتنی هەڵوێست دلو بەژێرزارەکی پێخۆشحاڵی خۆی دەبریوە بەم بۆنەیەوە.

چەند ساڵە (ق.م) لەکوردستانی عیراقدا بزتەهزی هەڵگیساندنی شەڕێکی لاوەکی و ناوخۆو خەریککردنی هێزی پێشمەرگە لەپارچەکانی تری کوردستانیشدا بیۆتە دەرکی سەر رێگەی هێزە شۆڕشگێڕان.

*هەر لەئەنجامی ئەم کارەساتەدا رژێمی فاشی عیراق توانی بەئاسانی و بێ ئەوەی تووشی بەرگرییەکانی کاریگەر ببێت هەموو ناوچەکانی سنوور رابگوێزێ و دانیشتووانی گوندەکانی سنوور لەئۆردووگای زۆرەملێدا کۆبکاتەوە، چونکە چەك و تفاقی جەنگییان پێ نەگەیشت و ناوچەکانیش بەشی رابەریکردنی راپەڕینی وەها پێشمەرگەیان تیا نەمابوو، ئەمە جگە لەوەی خەڵکەکە بەهۆی ئەو شکستییە کاریگەرەوە ساردبوونەوەو نومێدیان بەسەرکەوتنی شۆڕش کز بوو.

*هەر لەئەنجامی ئەم کارەساتەدا بادینان، پارچەیەکی گرنگی کوردستانی عیراق، وەکو قەڵەمڕەوێکی داخراو بۆ هێزە کۆنەپەرستەکانی کوردو فاشستەکانی عیراق مایەوەو چالاکی شۆڕشگێڕانەی سیاسی و چەکداری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان پێ نەگەیشت، جا هەر لەوێ وەکو پێویست هێزەکانی شۆڕش نەگەشانەوە، هەروەها تەوقی ئەو ئابڵۆقەیەی دەوڵەت و هێزە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکەش لەدەوری شۆڕش گیرابوویان، وەکو پێویست نەشکاو رێگار پردی پەیوەندیی لەگەڵ دونیای دەرەوە بەچاکی دانەمەزراو شۆڕش بێبەش بوو لەپشتیوانی و لایەنگری هێزە پێشکەوتووەکانی دەرەوە.

ئەمانە هەندێکن لەو زەرەرە گەورانەی کارەساتەکەی هەکاری لەشۆڕشی کوردستانی عیراقدا، ئێستاش لەدوای تێپەڕبوونی ٣ ساڵ بەسەر ئەو ڕووداوەدا هێشتا شوێنەوارەکانی بەتەواوی نەسڕاونەتەوە.

ئەم وتارەی لێرەدا پێشکەش ئەکرێ، بەری هەڵسانگاندنی دەیان ڕاپۆرت و بەراوردکردنی گێڕانەوەی دەیان کادرو پێشمەرگەیە کە خۆیان لە کارەساتەکەدا بەشداربوون، بەهۆی ئەوەی هەندێ ڕاستی شاردراوەی ڕوون کردێتەوەو هەڵەو کەموکوڕییەکانی بێنە دەرسی سیاسی و تەجروبەی پێشمەرگانە.

بێگومان ڕۆژێك دێ هەموو بەڵگە نهێنییەکانی ئەم پیلانە تاوانکارانەیە ئەکەونە ڕوو کە دژی (ی.ن.ك) بەتایبەتی و دژی گەلەکەمان بەتێکڕا سازکرا.

وە ڕۆژێکیش دێ پەیکەری سەروەریی شەهیدە نەمرەکانی کارەساتی هەکاری، وەکو ڕەمزی گیانبازی قارەمانانەیان لەپێناوی کوردو کوردستاندا لەمەیدان و شەقامە گشتییەکاندا بەرز دەکرێتەوە.

نەوشیروان مستەفا
ناوزەنگ
١٩٨/٤/٣٠

بۆچی هێزی (ی.ن.ك)
بەرەو ناوچەی ٢ سنوور چوو؟

خولی دووەمی کۆبوونەوەکانی لاس – (ی.ن.ك) چەندین مەسەلە گرنگی سیاسی، پێشمەرگەیی، ئیعلامی، رێکخراوەیی، دارایی لەبەردەمدا بوو کە ئەبو لێیان بدوێ و باسیان بکات و بڕیاریان لەسەر بدات، لەناو ئەو مەسەلانەدا مەسەلەی دیاریکردنی ناوچەی بنک بارەگاکانی دەزگا سەرکردەییەکانی شۆڕش کە ببێتە ناوەندی رابەرایەتی چالاکی پێشمەرگەیی و سیاسی و ئیعلامی شۆڕش شوێنی پێکەوەگرێدان و پەیوەندی هێزو هەرێم و لقە جیاجیاکان.

لاس ((ی.ن.ك)) بەگشتی بڕیاریدا کە بارەگاو بنکەکانی دەزگ سەرکردەییەکانی شۆڕش ببرێتەوە شوێنەکانی سالی پێشوو لەناوچەی برادۆست، کە ئەکەوێتە ناوچەی ٣ سنووری عیراق-ئێران-تورکیاوە لەبەر زۆری ئیعتباری ئەتەوەیی، سیاسی، جەنگی، تاکتیکی.

ناوچەی ٣ سنوور ئەو کاتە گرنگییەکی گەورەو بەتایبەتی هەبوو لەچاو شوێنەکانی تری کوردستانی عیراقدا چونکە:

٣ دەوڵەتی عیراق، ئێران، تورکیاوە لە٣ پارچەی جیاجیای کوردستان پێکەوە گرێ ئەدات و ناوچەکانی بادینانی عیراق و سۆرانی عیراق بەیەکەوە ئەبەستێت، هەروەکو توانای هێنانی ئازووقەو کەلوپەلی

پێویستە لەحکومەتی جیاوازەوە هەیوو ئەبلوقەدانی ئابووری دژوارە، سەرەڕای ئەوەی کە ناوچەکەش شاخاوی و سەخت و عاسییەو دوژمن ناتوانێ لەهەموو لایەکەوە ئابلوقەی سوپایی بدات و بەئاسانی نایگاتێ و ناوێرێ بچێتە ناریەوە.

جگە لەمانە هەمووی، لەبەرئەوەی کە بەهارو هاوین و پاییزی ۱۹۷۷ بارەگای سەرکردایەتی (ی.ن.ک) و هێزی گەورەی پێشمەرگە لەوێ بووبوو، وە زستانەکەی لەبەر نەتوانینی تەئمینکردنی پارەی ئازووقەی هێزوبارەگاکانیان کشابونەوە ناوچەکانی هەولێروسلێمانی ژمارەیەکی زۆر لەسەرکردەکانی کادیرە پێشمەرگەیی و سیاسی و پێشمەرگەکانی شارەزاییەکی باشیان لە هەر ۲ دیوەکەی سنور هەبو.

دانانی پلانی

گواستنەوەو ئامانجەکانی

لەمەش – (ی.ن.ك) بەگشتی بڕیاریدا کە بارەگای سەرکردایەتی بیاتەوە ناوچەی برادۆست لەسەر ٣سنوور بۆ ئەوەی:

١-بارەگای دەزگا سەرکردەییەکان لەشوێنێکی ئەمیندا جێگیر بێ و بەرژتنە سەر جێبەجێکردنی ئەرك و فرمانەکان.

٢-پێش ١٩٧٨/٦/١ واتە پێش کاتی جێبەجێکردنی بڕیاری حکومەتی عیراق لەسەر راگوێزانی دێهاتەکانی سنوور، رێگەوە پەیوەندیی لەگەڵ دنیای دەرەوە، وە رێگەی هێنانی تفاقی جەنگی و بارمەتی و پێویستییەکانی شۆڕش بکاتەوە.

٣-مەفرەزەکانی بادینان لەوێوە بنێرنەوە بادینان و جێگیریان بکەن و مەوێوە هێزی پێشمەرگە شەپۆل بەشەپۆل بەرەو قوڵایی بادینان بچێ و ئلەی شۆڕش هەڵبگیرسێنێ بەتایبەتی لەدوای ئەوجەزرەبە قورسانەی سالانی ٩٧٦-٩٧٧ لەلایەن (ق.م)-وە لەهێزەکانی (ی.ن.ك) درابوو.

٤-پاککردنەوەی ناوچەکە لەچەکدارەکانی پ.م ئەگەر بوونە رێگری لاتەکەی (ی.ن.ك)

٥-داواییەك لەسەر یەكی دۆستەكانی (ی.ن.ك) لەتوركیا بەتایبەتی (دە.دە.كا.دە- DDKD)[*] بۆ نزیكبوونەوەی هێزەكانی (ی.ن.ك) لەسنووری توركیا.

بۆ جێبەجێكردنی ئەم ئامانجانە لەلایەن- (ی.ن.ك) بڕیاردرا:

١-زانیاری تەواو لەسەر ناوچەكە كۆبكاتەوە، بەتایبەتی ئەو ئاڵوگۆڕانەی بەسەر هێزەكانی دوژمناندا لەناوچەكەدا هاتوون.

٢-هێزێكی ئەوتۆ سازبدات بۆ ئەوەی بەرەو شوێنی دیاریكراو بەڕێبكەوێ و بەشی جێبەجێكردنی پلانەكەی یەكێتی بكات.

٣-شوێنی جێگیربوونی هێزەكانی (ی.ن.ك) لەدوا قۆناغدا، واتە لەناوچەی برادۆستدا قایم بكات.

---

[*] (دە.دە.كا.دە- DDKD) كورتكراوەی ناوی ڕێكخراوێكی ئاشكرای كوردستانی توركیایە، كە حیزبێكی سیاسی لەپشتییەتی و تائێستا ئەو حزبە چەند جارێك ناوی خۆی گۆڕیوە، بەڵام ئاجەزمەكانی و پۆلیسی تورك بەشڤانچی ناویان ئەبەن، چونكە حزبەكە خۆی بەمیراتگرێكیشانی ئەو باڵەی پارتی دیموكراتی كوردستانی توركیا دائەنێ كە شەهید دكتۆر شڤان ڕابەری ئەكرد.

تەرازووی هێزەکانی ناوچەکە

سەرکردایەتی (ی.ن.ك) کەوتە کۆکردنەوەی زانیاری و دەنگوباسی پێویست لەچەند سەرچاوەیەکی سەرەکی و لاوەکی جیاجیاوە لەوانە:

١-دە، دە، کا، دە.

٢-ئەوانەی لەلای (ق.م)-ەوە رایان ئەکردو ئەهاتنە ریزی (ی.ن.ك)-ەوە.

٣-ئەو کادرو دۆستانەی (ی.ن.ك) لەناوچەکانی (ق.م)-دا هەبوون.

٤-ئەو پێشمەرگانەی (ی.ن.ك) کە لەلایەن (ق.م) گیرابوون.

ئەم زانیاریانەی لەو چەرداوانەوە هاتن لەسەر هێزە چەکدارەکانی (ق.م)، ژمارەیان، جۆری چەکەکانیان، لێپرسراوەکانیان، بارەگاکانیان، وزەی جەنگاوەرانەیان، تواناو ئیمکانیاتی سیاسییان، پشتیوانیان لەناو عەشیرەتەکانی سەر سنووردا، لەیەك دران، هەروەها ئەو زانیاریانەی لەسەر هێزەکانی عێراق و تورکیا کۆکرابوونەوە هەڵسەنگێندران، ئەنجامەکانی ئەم چەشنە بوو:

*هێزە چەکدارەکانی حکومەتی عێراق

گۆڕینی ئەوتۆی بەسەردا نەهاتبوو، وە هەر لەشوێنەکانی ساڵی پێشوو بوون، واتە لەسەربازگەو نوقتەو رەبیەکانی کۆنی خۆیاندا بوون، لەناوچەکانی چۆمان، برادۆست، میرگەسوور.

*هێزە چەکدارەکانی حکومەتی تورک:

قەرەقوڵەکانی سەرنوور، دائمی و مونەقەتەکان، ئەوانەی زستانە لەشوێنی خۆیان بوون و ئەوانەی هاوینە هێشتا نەهاتبوونەوە شوێنەکانی خۆیان لەناوچەکانی گەورە، شەمزینان، چەلی...

*هێزە چەکدارەکانی حکومەتی ئێران:

پاسگاو پەیگاو پادگانەکان لەشوێنەکانی خۆیاندا بوون و ئالوگۆڕێکی گرنگیان بەسەردا نە هاتبو لەناوچەکانی سەردەشت، خانە، شنۆ...

*هێزە چەکدارەکانی (ق.م):

بارەگاکانیان، گوستە، چەرمەتۆ، هەرکی، شەکنوس، پیداو، لێپرسراوەکانیان: سامی، ئەورەحمان، بیداری، ئازاد مەحمود خەفاف، وریا رەئوف سەعاتچی، ئازاد بەرواری، غازی زێباری، کەریم سنجاری، جەوهەر نامق، کەمال کەرکوکی، مەلازم سەردار ئەبو بەکر، مەلازم عومەر عوسمان، عەریف یاسین، مستەفا نێروەیی، نهاد، یونس رۆژبەیانی، حەمید ئەفەندی، عبداللە صالح، هاشم رەمەزان، مەلا ئەمینی بەرزانی. ژمارەی هێزی ئەسڵیان ٢٥٠-٣٠٠ چەکدارە.

*هێزە چەکدارەکانی (ق.م) لەچەندین بارەگاو بنکەی دوورو لەیەک دابڕاودا لەهێڵێکی درێژی سنووری تورکیا-عێراقدا پەرت و بڵاوبوون و هیچ بارەگایەکیان لە٣٠-٥٠ کەس زۆرتری تیا نەبوو.

*هێزو چەکدارەکانی (ق.م) لەڕووی چۆنایەتی سیاسی و سوپاییەوە پێکەوە نەگونجاوو ناڕێک و پێکبوون، هەندێکیان خوێندەواریی شار بوون لەئەورووپاوە گەڕابوونەوە وەکو سامی و ئازاد خەتاف و وریا سەعاتچی.. وە هەندێکیان پیاوی بنەماڵەی بەرزانی بوون و لەئێرانەوە نێردرابوونەوە وەکو عەریف یاسین و حەمید ئەفەندی و یونس ڕۆژبەیانی... وە هەندێکیان خەڵکی دێهاتەکانی سنوورو هەندێکی تریان خەڵکی ناو تورکیا بوون.

*دەدە،کادە وای ئیدیعای ئەکرد کە (ق.م) لەناو چەند سەرۆک عەشیرەتێکی کۆنەپەرستدا لەبەڵی تولودەرە نفوزو دەسەڵاتی هەیە، وە دەدە،کادە خۆی لەناو هۆزو خێڵەکانی شەمزینان و سەرانسەری هەکاریدا نفوزو دەسەڵاتی هەیەو لەکاتی گەیشتنی هێزی پێشمەرگەی (ی.ن.ك) دا ئەوان هاوکاری سیاسی و جەنگی یەکێتی ئەکەن..

داڕشتنی پلانی
دوایی و دیاریکردنی هێزەکان

لەئەنجامی بەراوردو تاوتوێکردنی ئەو زانیاریانەی لەمس- (ی.ن.ك)

بریاری دا هێزێکی تیکەڵاوی چەکدارو بێچەك لەپێشمەرگەی زۆربەی هەرێمی کوردستانی عیراق سازبدات و بەرێی بکات کە:

۱-بەشێکی هێزەکە بۆ پاراستنی بنکەکانی م.س و م.ع-(ی.ن.ك) لەبرادۆست بمێننەوە.

۲-بەشێکی تری دوای پڕ چەککردنی بەچەکی زیادەوە بگەڕێنەوە ناوچەکانی خۆیان.

۳-مەفرەزەکانی بادینان لەگەڵ هێزێکی پشتیوانی و یارمەتیدەردا بچنە بادینان.

بەم جۆرە (ی.ن.ك) هێزێکی گەورەی سازدا کە نزیکەی ۱۰۰۰ پێشمەرگە تەبوو لەچەکدارو بێچەك، لەخەڵکی ناوچەکانی سەرانسەری کوردستانی عیراق هەر لەخانەقینەوە تا زاخۆ لەگەڵ زۆرایەتی ئەندامانی لەمس و ژمارەیەکی زۆر لەفەرماندەی هەرێم و کەرت و مەفرەزەکان و کادیرە سیاسییەکان. کە بکەونەرێ.

بریار درا ئەو هێزە گەورەیە ببێتە ۳ بەش.

١ هەرّ بەشێکیان چەند لێپرسراوێکی لەگەڵ بێت، هەندێکی چەکدارو هەندێکی بێ چەک بێت، خۆی ئازاد بێت لەحەڵبژاردنی ئەو ڕێگایەدا کە ئەیگرێتەبەرو بەو مەرجەی لەکات و شوێنی دیاریکراوا ئامادەبێت، وە خۆی وەکو هێزێکی سەربەخۆو بەرپرسی دۆزینەوەی ڕێگاو شارەزاو تەئمینکردنی ئازووقەو زەخیرەو وڵاغ بێت.

بەشی یەکەمی هێزەکە

٢٢٠ پێشمەرگە زیاتر بوو لەوانە ١٥٠ چەکدارو ئەوی تریان بێ چەك بوون.

ئەو لێپرسراوانەی لەگەڵ هێزەکە بوون: خالید سەعید، (ئەندامی م.ع-(ی.ن.ك)(حسین بابە شێخ (ف.هـ پێنجوێن)، حامید حاجی غالی (یاریدەدەری ف.هـ‌ای هەورامان و شارەزوور).

ئەم هێزە ئەبوایە لە١٩/٤/١٩٧٨دا لەناوچەی قەڵادزەوە بکەوێتەڕێ و لەسەرەتای مایسدا لەناوچەی برادۆست بێ.

بەشی دووەمی هێزەکە

نزیکەی ٥٠٠ پێشمەرگە ئەبوو کە لەوانەی نزیکەی ١٥٠ کەسیان بێ چەك بوون.

ئەو لێپرسراوانەی ئەبوو لەگەڵ هێزەکە بن: عەلی عەسکەری (ف.هـ.پ.ك)، تایەری عەلی والی (ئەندامی م.س و م.ع-(ی.ن.ك)) سەعید

کاکە (فەلاحی هەولێر)، تالیب ڕۆستەم (فەلاحی قەلادزە)، د جەوادی بێدەری (پارێزەری فەلاحەکانی ڕێزان).

ئەم هێزە لەبرایە لە٢١/٤/١٩٧٨دا واتە دوو ڕۆژ دوای جوڵانی بەند یەکەم لەناوچەی قەلادزەوە بکەوێتە ڕێ و لەسەرەتای مانگی مایسـ لەگەڵ بەشی یەکەمی هێزەکە لەبرادۆست پەل بگرێتەوە.

<u>بەشی سێیەمی هێزەکە</u>

نزیکەی ١٥٠ کەس بوو کە زۆربەیان چەکدار بوون، وە لەبرا سکرتێری گشتی (ی.ن.ک) و ئەندامانی تری م.س-(ی.ن.ک) و نوێنەر کۆمیتەی ئامادەکردنی پ.د.ک و پاسۆکی لەگەڵ برایە.

لەبرایە ئەم هێزە لە ١٩٧٨/٤/٢٧ بکەوتایەتە ڕێ لەقەندیل چارەڕوانی هەواڵی یەکگرتنەوەی بەشی یەکەم و دووەمی هێزەکە لە برادۆستی بکردایەو ئینجا ئەویش بەرێ بکەوتایە بەرەو برادۆست.

جگە ئەم هێزانەی بەرێ ئەکران بەرەو برادۆست، لەسنووری هەر هەرێمێکدا چەند مەفرەزە یاخود کەرت، وە فەرماندەی هەرێمەکە، یاخود پارێزەرەکەی گل ئەدرایەوە، بۆ ئەوەی ناوچەکە ئەو مارە بەدا چۆڵ نەبێت و بۆشاییەکی سەربازی و سیاسی دروست نەبێت.

ئەم هێزانە چەکەکانیان بریتیبوو لە کلاشینکۆف، برنەو، هەندێ رەشاشی برنەو، وە چەند دانەیەک ئار.پی.جی.

دیسانەوە
مەسەلەی (ق.م)

ئەم هێزانەو لێپرسراوەکانیان لەڕووی سیاسی و پێشمەرگەییەوە ز ریك و تەبا بوون، جگە لەو ناکۆکیانە لەنێوان باڵە جیاوازەکانی (ی.ن.ك) دا هەبوو، هەندێ ناکۆکی توندوتیژ لەناو سەرکردایەتی پ.س.ك دا هەبوو، بەتایبەتی لەسەر مەسەلەی بە عێراقی کردنی شۆڕش هەڵگرتن یا داگرتنی دروشمی ڕوخاندنی ڕژێمی عێراق، پاککردنەوەی کوردستان لەپاشماوەی چەکدارەکانی (ق.م).

مەسەلەی پاککردنەوەی کوردستان لەچەکدارەکانی (ق.م) وە پاڵەو (هدنە)کردنی لەگەڵیان و هەوڵدان بۆ دۆزینەوەی شێوەیەکی هێمن پێکەوە ژیان، دیسانەوە هاتەوە کایەو هەندێك لەسەرکردایەتی پ.س. کەوتنە لێدانەوەی ئەو باڵۆرەیە کە پێکەوەمان لەو کاتە گرنگەدا دوو دڵی و ڕاڕایی لەناو هێزەکاندا دروست ئەکردو گیانی جەنگاوەرانەو دەستڕەشانەی لەپێشمەرگەکاندا ئەمراند، ئەو قسەو باسانەی ئەکۆبوونەوەکاندا ئەکرا زۆر جار لەناو پێشمەرگەکانیشدا دەنگی ئەدایەوە.

یەك دڵی لەهەڵوێستی سیاسی هێزەکەدا لەڕووی دیاریکردنی دۆست و دوژمنەوە، وە یەك دەستی هەڵوێستی سوپایی هێزەکە لەڕووی لێدانی

بێ چەندوچوونی دوژمنانەوە کە شتێکی پێویست بوو، دیسانەوە خرایە سەر مێزی لێدوان و گفتوگۆو باسکردنەوە، دوو دڵی و ڕاڕایی لەلێدانی (ق.م)-دا جارێکی تر لەدڵی هەندێکدا شین بووەوە، تەنانەت لەناو ئەندامانی م.س-(ی.ن.ك) دا هەبوو ڕەئی وابوو کە بۆ ئەوەی (ی.ن.ك) بتوانێ بێ گیرەو کێشە ڕێگەی هێنانی چەك بکاتەوەو ساوەی خەڵك چەکدارکردنی هەبێت لەگەڵ (ق.م) ڕێکبکەوێ و نیسبەتێکی ئەو چەکانە ئەیهێنێ لەباتی (گومرگ)و (باج) بیدات بەوان.

پاشماوەی ئەندامانی ك.س-(ی.ن.ك) دیسانەوە چەند جاری: کۆبوونەوە بۆ دیاریکردنی هەڵوێستێکی نوێ لە (ق.م) بەتایبەتی دوای ئەوەی نێدریس یەك دوو کەسی (ساواك)ی ڕاسپاردبوو بەناو بۆ گفتوگۆی ڕێککەوتن و لەڕاستیدا بۆ کۆکردنەوەی دەنگوباس و بۆ خاوکردنەوەو پیلان گێڕان.

خاوکردنەوەی ناکۆکی لەگەڵ (ق.م) و نامەنووسین بۆ دەسەڵاتدارەکانیان

بەر لەبەرپێکەوتنی هیچ کام لەو ٣ بەشانەی هێزەکە لەناوچەی لەر کۆبوونەوانەدا لەسەر- (ی.ن.ك) بڕیاریدا کە ئەم هەلوێستە بەرامبەر (ق.م) بگرێ بۆ ئەوەی سەرکردایەتی هێزەکە پەیڕەوی بکات:

١-هێزەکانی (ی.ن.ك) لەسەرو حاڵەتێکدا بچنە ناوچەی برادۆست.

٢-ئەگەر هێزەکانی (ق.م) بەبێ هەرپارەگاکانی سالی پێشووی (ی.ن.ك) یان چۆڵ کرد، وا بەدوویان نەکەون و وازیان لێبهێنن.

٣-ئەگەر چەکدارەکانی (ق.م) هاتنەسەر ڕێگەی هێزەکانی (ی.ن.ك) وا بەتوندی لێیان بدرێت.

بەهیوای خۆلادان لەشەڕی (ق.م) و هاوکردنەوەی گرژیی لەنێوان (ی.ن.ك) و ئەوان چەند نامەیەك لەلایەنی سەرکردەو لێپرسراوەکانی (ی.ن.ك)-ەوە نووسرا بۆ هەندێك لەگەورەکانی بنەماڵەی بەرزانی لەوانە:

•مام جەلال و عەلی عەسکەری نامەیان نووسی بۆ شێخ محەمەد خالدی بەرزانی.

•خالید سەعید نامەی نووسی بۆ دایکی مەسعود بارزانی.

•تایەری عەلی والی نامەی نووسی بۆ ڕەشید سندی.

ناوەرزکی ئەم نامانە بریتیبوو لەوەی کەوا:

کورد ـــان لەمەترسی راگوێزان و بەعەرەبکردن دایەو کورد لەمەترسی لەناوچوون و تەفروتوناکردنی دایە، بۆیە ئەبێ کورد هەمووی یەك بگرێ بۆ لەگۆداچوونەوەی دوژمنی سەرەکی کە حکومەتی عیراقە، وە ئەو هێزە بەرەو بادینان نەکەوتە رێ بۆ ئەوەی کە هەرچی زووتر رێگەی چەك بکاتەوە فریای دانیشتوانی ناوچەکانی سنوور بکەوێ پێش ۱۹۷۸/٦/۱ کە کاتی دەستپێکردنی راگوێزانیانە، وە هێزەکە نیازی پەلاماردانی (ق.م)-ی نییە بەلکو بۆ ئەو نامانجە پیرۆزە ئەچێ و ئەوانیش نفوزی خۆیان لەلای مەلا مستەفاو کورەکانی و پیاوەکانی بەکاربهێنن بۆ ئەوەی نەبنە رێگری هێزی پێشمەرگە لەبادینان و سنووری تورکیاو شەڕ بەهێزەکانی (ی.ن.ك) نەفرۆشن.

ئەم نامانە بەراسپێردراوەکانی ئێمەدا نێردران بۆ تاران و کەرەج و گەیشتنە دەست خاوەنەکانی.

نووسین و ناردنی ئەم نامانە، رادەی دوودڵی سەرکردایەتیی (ی.ن.ك) دەرئەخا لەمەسەلەی لێدانی (ق.م) دا، جا دوودڵی و رارایی لەبڕیاردانی جەنگیدا بەتایبەت لەکاتی ناسکدا دەردێکی کوشندەیەو دوژمن ئەتوانێ بەچاکترین شێوە کەلکی لێوەربگرێت.

لەکاتێکدا سەرکردەکانی (ق.م) کە هەموو چەکدارو دەست و لایەنگرەکانی خۆیان بەگیانی دوژمنایەتییەکی سەخت و بێ ئەندازەی

(ی.ن.ك) پەروەردە کردبوو، بۆ ئەوەی کە بێ سێ و دوو لەپێدیا ڕابوەستن و بەگژیا بچن و ئەگەر بتوانن (ی.ن.ك) وەکو هێزێکی دوژمن بەخاوێنیان لەڕەگ و ریشەوە دەریهێنن، کەچی گۆڕان و دەوڵەتی و دارایی خراپبوو ناو هێزەکانی (ی.ن.ك) کە ئاخۆ ئەو شەڕە بکرێت، یان نەکرێ باشە؟ وە ئەو شەڕە براکوژییە یان شەڕی براکوژی نییە؟ (ق.م) لەیەکێتی ئەدەن لەپاڵ بۆچی یەکێتی لەوان بدات؟

بەرێ کەوتنی هێزەکان
بەرەو ناوچەی ٣ سنوور

هێزەکانی (ی.ن.ك) خۆیان ئامادەکرد بۆ ئەوەی بەرەو ئامانجی دیاریکراو بکەونەڕێ، لەبەرگەورەیی هێزەکەو زۆر باسکردن و زۆر مانەوە مەسەلەی پاراستنی نهێنی بەڕێکەوتن و ڕێگەکەی و ئیتجاهی و دوا قۆناغی، هەروەها مەسەلەی ئامانجی بەڕێکردنی ئەو هێزە لەلای هەموو دوژمنەکانی (ی.ن.ك) چ حکومەتی عیراق و ئێران، تورکیاوە چ (ق.م) دیارو ئاشکرابوو.

بەشی یەکەمی هێزەکە، لەکاتی دیاریکراوی خۆیا واتە لە۱۹/٤/۱۹۷۸ لە(گورەشێر)ەوە بەدیوی ئێراندا سنووراو سنوور کەوتەڕێ، ناوچەی سەردەشت و بەشێکی خانە (پیرانشەهر)یان بڕی و لەنزیك حاجی ئۆمەرانەوە ناودیوی عیراق بوونەوەو لەئالانە- گوندەرۆژ، گرتك و ڕوست- هەردین- بیرکەوە گەیشتنەوە برادۆست.

لەبەرئەوەی هێشتا هێزەکانی دوژمن بەتەواوی بەخۆنەکەوتبوو، ئەو هێزە تووشی شەڕو برسێتی و سەرما نەبوو، گیروگرفت و نارەحەتی زۆریان نەهاتەڕێگا، بەڵام هێزەکانی دوژمنی هۆشیارکردەوە کە هەرچی زووتر بکەونە خۆئامادەکردن بۆ ڕێگەگرتن و لێدانی هێزەکانی تری یەکیەتی.

پیلانی حکومەتی ئێران و
تێکچوونی پلانی ڕۆیشتن

بەشی دووەمی هێزەکە بەهیوای ئەوەی سوود لەچارپۆشینی حکومەتی ئێران لەهاتوچۆی کەمی پێشمەرگە وەربگرێ، خۆی دراخست و بەتەمای ئەوەبوو کە بەئۆتۆمبیل بەناو ئێراندا لەجادەی سەردەشت –پیرانشەهر- شنۆوە بڕوات و لەنزیک کێلەشین* دابەزێ و لەوێوە ناودێوی عێراق ببێ و بچێتە ناوچەی برادۆست.

سەرکردایەتی هێزەکە چەند کەسێکی نارد بۆ دێوی ئێران بۆ ئامادەکردن و بەکرێگرتنی ئۆتۆمبیلی پیکاب، زانیاری پێویست لەسەر ژمارەو لێپرسراوو چەکەکانی ئیتجاهی ڕۆشتنی گەیشتنەوە ساواک و ئەرتەشی ئێرانەوە پاش ئەوەی ئاتومێند بوو لە (بەئۆتۆمبیل ڕۆیشتن)

---

* بەئۆتۆمبیل ڕۆیشتن بەناو ئێراندا پێشنیاری تایەری عەلی والی بوو، کە لەناو پێشمەرگەدا ناسراوە بەتەمەڵی و تویزیی، جگە لەسەرکردایەتی هێزەکە دکتۆر مەحمود شەمسەدین مفتیش ئاگادری ئەم بڕیارە بوون، تەنانەت شەمسەدین مفتی کە هەر ئەو کاتە گوایە بەنیش و کاری (لجنة تحضيري) لەئێرانەوە سەفەری دەرەوەی وڵاتی کردو دوایی تر هەر لەدەرەوە تەسلیمی عێراق بووەوە، ئەوکاتە ئەویش لەگەڵ هەمان کابرادا چوو بۆ ئێران، کە ئەبوو ئۆتۆمبیل بۆ گواستنەوەی هێزەکە ئامادە بکات.

کەوتە خۆئامادەکردن بۆ ئەوەی بەبێ بکەوێتە رێگار چەند کەسێکی تری ناردە دیوی ئێران بۆ کرین و ئامادەکردنی نان و خواردەمەنی و دانانی لەسەر رێگەی تێپەربوونی هێزەکە.

سەرکردایەتی بەشی دووەمی هێزەکە، بەمە هەڵەیەکی یەکجار گەورەی کرد بەوەی کە خۆی دواخست و لەکاتی دیاریکراودا نەکەوتە رێگا، وە لەوەش گەورەتر بەتەمای ئۆتۆمبیلی ئێران و بەناگاداری ئێران خۆی دواخست و نەخشەکەی بەتەواوی دەرکەوت بۆ ئێران و ئەو (جەندەرمە و زەمەنی)یەی کە بۆ جوولاّن و بەرێکەوتن و یەکگرتنەوەی هێزەکان دانرابوو، تێکچوو و ئێرانیش لەباتی ئەوەی رێگەی تێپەربوونیان بدات بەئۆتۆمبیل، لەو ماوەیەدا بەناوی (مناوەرەی) هێزەکانی پەیمانی سەنتۆ هێزێکی یەکجار زۆری سازداو بەدرێژایی سنوورەکانی ئێران و عیراق هەموو شوێنە گرنگ و جادەو رێگاوبان و تەنانەت قاچاغە رێگاکانیشی داگیرکرد، وە هەر زوو زوو کەوتە خۆی و هەموو ئەوانەشیان گرتبوو یاخود کریبوو کە چووبوون بۆ ئێران بۆ ئامادەکردنی نان و خواردەمەنی بۆ هێزەکە.

جگە لەمانە هێزێکی گەورەی تری حکومەتی ئێران لەشاخەکانی دەرویشتی نۆکان، تورژەلە، گوروشێر.. دامەزراو هەرمشەی لەهێزەکانی (ی.ن.ك) کرد کە هێشتا لەو ناوچەیەدا بوون کە ئەگەر لەماوەی چەند سەعاتێکدا ناوچەکە چۆڵ نەکەن هێزی زەوینی و ئاسمانی لێیان ئەدات.

بەرێکەوتنی ناچاری
هێزەکانی پێکەوەو دژوارییەکانی ڕێگا

بەشی دووەمی هێزەکە کە لەکاتی دیاریکراوی خۆی دواکەوتبوو، لەگەڵ بەشی سێیەمی هێزەکە کە ئەویش بەهۆی دواکەوتنی بەشی دووەمەوە، کاتی جوڵاتی خۆی دواخستبوو، بەناچاری هەموویان پێکە وە کەوتنەڕێ بەرەو قەندیل.

لەگەڵ جووڵانی هێزەکانی (ی.ن.ك) دا، هێزی ئاسمانی ئێران کەوتە فڕین بەسەر ئاسمانی ناوچەکەدا، وە بەسەر هێزەکانی (ی.ن.ك) دا، جگە لەمەش هێزی زەوینی هەموو ڕێگاکانی داگیرکرد بۆ ئەوەی ڕێگەی تێپەڕبوونی هێزەکانی یەکێتی بگرێت، وە کاتێك کە کاروانێك ولاغ لەبەر گیرانی ڕێگا بەهۆی بەفرەوە، ناچار بوو بچێتە ناو سنووری ئێرانەوە، هێزەکانی ئێران دایانە بەر تۆپ و ناچاریان کرد کە بگەڕێتەوە دیوی عێراق.

هەرچەندە مام جەلال لەدوای تەقاندنی تۆپ و زیادبوونی فڕینی فڕۆکەکانی ئێران، لەکۆبوونەوەیەکدا، داوای لەسەرکردایەتیی هێزەکە کرد کە بکشێنەوە (دولەکورگی)ەوە بەپێی ئەو فاکتەرە نوێیانە

لەمەسەلەکەدا، سەرلەنوێ بیر لەهەمموو نەخشەکە بکرێتەوەو حساب و نەخشەو رێگەو شوێنی نوێ دابنرێ*.

بەڵام سەرکردایەتی هێزەکە، ئەم پێشنیارەی پەسەند نەکردو سووربوو لەسەر درێژەدان بەرێزیشتنەکەو لەپاش ماندووبوونێکی زۆر بەشی دووەم و سێیەمی هێزەکە گەیشتنە دۆڵەکی قەندیل، وەلەوێ سەر لەنوێ هێزەکە کرایەوە دوو بەش، بەشی هەرە زۆری پێشمەرگە چەکدارو چالاک و لاوەکان لەگەڵ بەشی دووەمی هێزەکە نێردراو شەهید عەلی عەسکەری (ئەندامی م.س-(ی.ن.ک) و فەرماندەی هێزەکە)، تایەری عەلی والی (ئەندامی م.س و م.ع-(ی.ن.ک))، عومەر عبداللە (ئەندامی م.ع-(ی.ن.ک)) سەعید کاکە (ئەندامی ک.س و فەهلی هەولێر)، تالیب رۆستەم (فەهلی قەلادزە)، ئازاد هەورامی (ئەندامی م.س-(ی.ن.ک)) قادر ماموەند (فەرماندەی هێزی پشدەریەکان)، مەلازم فوئاد (نوێنەری لجنە تحچیری) لەگەڵ ئەم هێزە بەرێکەوتن وە مام جەلال و نەوشیروان لەگەڵ نوێنەرانی لجنە تحچیری: د.مەحمود قادر جەباری، نوێنەری پاسۆک، جەلالی حاجی حسێن لەگەڵ پاشماوەی هێزەکە مانەوەو کرایە بەشی

* لەم کۆبوونەوەیەدا جگە لەشەهید عەلی عەسکەری، تایەری عەلی والی، عومەر عبداللە، نەوشیروان... دکتۆر مەحمود قادر جەباریش بەشدار بوون. لەوەلامی ئەم رەنیەدا، هەر لەو کۆبوونەوەیەدا شەهید عەلی عەسکەریوتی: ئەمە چۆن ئەبێ هەردوو تۆپ تەقی ئێمە نەخشەو پلانەکانی خۆمان بگۆرین. وە گوچانەکەی لەکاتی قسەکردندا بەتووڕەییەوە کێشا بەبەدیکاو شکا.

سێیەم** وە هەموو نەخۆش و پەککەوتەو بەشی هەرە زۆری بێ چەك و گومان لێکراوەکان، بەرەو رووی بەشی سێیەم کرایەوە کە لەو ماوەیەدا بەشێنەیی بیان نێژرێتەوە دواوەو بەژمارەیەکی کەم و پوخت خۆی بشارێتەوەو چاوەڕێی هەواڵی یەکگرتنەوەی بەشی یەکەم و دووەم بکات و ئینجا ئەمیش بکەوێتەرێ بۆ لای ئەوان.

بەم جۆرە بەشی دووەمی هێزەکە بەلای خانەدا بەرەو پشتی شنۆ کەوتە رێ و بەشی سێیەم لەقەندیل مایەوەو کەوتە چاککردنەوەو پوختەکردنی ریزەکانی خۆی، بەنیازی خۆحەشاردانێکی نهێنی و ئەمین و لەدۆڵی بالەییان تا گەیشتنی هەواڵی بەشی دووەمی هێزەکەو یەکگرتنەوەی لەگەڵ بەشی یەکەم و ئەوسا بەرێکەوتنی ئەمنیش لەبالەکایەتییەوە بەرەو هەڵگوردو لەوێوە بەرەو برادۆست و یەکگرتنەوەی لەگەڵ ئەوان.

بەشی یەکەمی هێزەکە، هەروەکو پێشتر وترا بەشێکی رێگاکەی خۆی تا لەرێگای خانە-حاجی ئومەران تێپەڕی بوو لەدیوی ئێران و بەشەکەی تری تا برادۆست لەدیوی عێراقەوە تێپەڕاند، هێزەکە تووشی ناخۆشییەکی ئەوتۆ نەبوو، بەتایبەتی چونکە هێزەکانی دوژمن هێشتا

** لەکاتی بەرێکردنی هێزەکەدا، لەدوولەتی سەرلەنوێ مام جەلال و د.مەحمود و عەلی عەسکەری بەدوورو درێژی قسەیان بۆ لێپرسراوو فەرماندەی هەرێم و کەرت و مەفرەزەکانی ناو هێزەکە کرد دەربارەی ئەرك و فرمانەکانی ئەو هێزە.

بەخۆزنەکەوتبوون، وە تا گەیشتنە شوێنی دیاریکراو تەنیا یەك شەهیدی دابوو لەگوندی بیرکمە لەناوچەی سیدەکان.

بەشی دووەمی هێزەکە کە زۆربەی ڕێگاکەیان تا نزیك ۳ سنوور لەدیوی ئێرانەوە ڕۆیشتبوو، جگە لەوەی تووشی ماندووبوونێکی زۆر، برسێتی، سەرماو بەفرو سەخڵەتبەندان بوون، هێزەکانی حکومەتی ئێران لەچەند جێگا بۆردوومانی کردن و چەند پێشمەرگەی شەهیدو بریندار کرد، وە بەجۆرێکی وا ڕێگەوبانەکانی لێ تەنیبوون بۆ ئەوەی بەسەرماو برسێتی تەفرو تونایان بکات، کە ئەگەر نەختێك خواردنی چەند شوانێك نەبووایە لەپشتی شنۆ کە لەخێوەتێکا زەخیریان کردبوو وە پێشمەرگەکان بەرێکەوت تووشی بوون بەشێکی زۆری هێزەکەیان لەبرسان لەناو بەفرا وەتەنەبوونەوە، لەگەڵ ئەوەشدا تا هێزەکە هەموری گەیشتەوە دیوی عیراق چەندین کەسی لەپێناوی هێنانی نان و خۆراکدا لەدەوروپشتی گوندەکانی ئێران کەوتنە بۆسەی ئێرانییەکانەوەو گیان، چەندین کەس خۆیاندا بەدەستەوە، وە چەندین کەس وەق بوونەوەو ئەوی تر بەهەزار تەلاکەت و ناخۆشی بەنیوە گیان گەیشتنەوە دیوی عیراق، بەڵام هەر گەیشتنە دیوی عیراق و پێشمەرگەیەکی بەزیوی بەدزییەوە ڕای کردو تەسلیم بووەوە، هێزەکانی حکومەتی عیراق کە پێشتر خۆیان ئامادەکردبوو دەستبەجێ لەخرینە پەلاماری بەشی دووەمی هێزەکەیان

دا کە هێشتا پشوویان نەدابوو، بەتایبەتی بەهەلیکۆپتەر هێرشیان هێنایە سەر هێزی پێشمەرگەو چەندین کەسیان شەهیدو بریندار کرد.

هەرچەندە ئەم هێزە هەندێ نان و خواردەمەنیان پەیدا کردبوو، بەڵام هێشتا ئەساندرێتی ڕێگایان دەرچوو بوو، وە لە گەرم بووبوونەوە، وە ئەحەوابوونەوە.. بەو ڕەزعەوە سەرلەنوێ ناچار بوون بکشێنەوە دۆڵی خواکورک و لەوێش دیسانەوە هێزەکانی عێراق بەهەلیکۆپتەر دابەزی و پەلاماری دان و نەیهێشت وچان بدەن و خۆیان ڕێکبخەنەوە، چەند پێشمەرگە شەهید بوون و چەند پێشمەرگەیەک گیران، لێرەشەوە دیسان بەناچاری گەڕانەوە ناوچەی شەمزینان لەبەری تورکیا.

بەشی یەکەمی هێزەکە کە پێشتر گەیشتبووە هەمان ناوچەو مشووری هەندێ ئازووقەو خواردەمەنی خواردەبوو لەگەڵ بەشی دووەمی هێزەکە یەکیان گرتەوەو لەسەر سنووری تورکیا-عێراق- ئێران کەوتنەوە ڕێکخستنی هێزەکانیان و پشوودان و خۆکۆکردنەوە*.

ئەو مەینەتی و ناخۆشی و زەرەرو زیانە زۆرەی تووشی هێزەکە بوو، مەسرەی نرخی ئەو هەڵە کوشندانەیە کە وەکو پێویست حسابیان بۆ نەکرابوو، بەڕێکەوتنی هێزەکانی عێراق بەرەو ناوچەی ٣ سنوور بەو شێوەیەی کە باس کرا، گەلێک هەڵەی سیاسی، پێشمەرگەیی، جوگرافی، تیا کرا کە ئەمانە هەندێکیانە:

---

* بڕوانە بەڵگەی ژمارە (١).

١-گری نەدانە پیلانی هاوبەشی دەولەتە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکە دژی (ی.ن.ک).

حکومەتەکانی ئێران، عیراق، تورکیا، گەلی کوردو مەسەلە رەواکەی بەدوژمنی دێرینەو هاوبەشی خۆیان ئەزانن، بۆیە سەرەرای هەمور ناکۆکییە قووڵەکانی ناو خۆیان هەمیشە لەکاتی پێویستدا هاوکاری یەکیان کردووەو یەکیان گرتووە بۆ شکاندنی جووڵانەوە شۆرشگێرییەکانی گەلی کوردستان.

شای ئێران و سەدام حسێن لە١٩٧٥دا لەجەزائیر رێککەوتنێکیان ئیمزاکرد بۆ هاوکاریکردن دەربارەی پاراستنی ئاسایش و ئارامی هەردوو دیوی سنووری عیراق و ئێران.

حکومەتەکانی عیراق و تورکیاش لەساڵی ١٩٧٧دا رێککەوتنێکی تری لەو بابەتەیان مۆرکردبوو بۆ پاراستنی ئاسایش و ئارامی هەردوو دیوی سنووری عیراق و تورکیا.

حکومەتی ئێران زیاد لە ٤٥٠٠٠٠ هێزی چەکدار هەبوو.

حکومەتی تورکیا زیاد لە٥٠٠٠٠٠ هێزی چەکداری هەبوو.

حکومەتی عیراقیش زیاد لە٢٠٠٠٠٠ هێزی چەکداری هەبوو.

شۆرش لەکوردستانی عیراقدا، بەو رێبازە سیاسی و پێشمەرگەیییە، پێشکەوتنخوازانەیەوە لەقۆناغی ئەوسای رۆژهەڵاتی ناوەراستدا کە سەرانسەری ناوچەکە لەژێر زەبری زەنگی حکومەتە کۆنەپەرست و

فاشستییەکانی ناوچەکە هێمنییەکی رووکەشیان تیا بلاوکردبووەوە، شۆڕشی کوردستانی عیراق بووبووە مەترسییەکی گەورە بۆ سەر ئەم دەوڵەتانە، بۆیە شتێکی ناسایی بوو کە لەکاتی پێویستدا قۆڵ بکەن بەقۆڵی یەکتریدار پیلانی هاوبەش دابنێن بۆ لەناوبردنی.

لەکاتی بەرێکەوتنی هێزەکانی (ی.ن.ك) دا هاوکاری ئەم ۳ دەوڵەتە بەشێوەیەکی روون و ئاشکرا دیاربوو:

حکومەتی عیراق چەندین ئەفسەری سوپایی و پسپۆڕی جاسوسی ناردبووە ئێران و تورکیا بۆ یەکخستنی زانیارییەکان و دانانی پلانی هاوبەش، هەروەکو حکومەتی عیراق زۆربەی ناوچەکانی سنووری راگوێزرا بوو، رەوەندەکانیشی قەدەغەکردبوو لەوەی کە بەسەرو مالاتەوە بێنە کوردستانەکان بۆ ئەوەی پێشمەرگە سوودیان لێ وەرنەگرێت، هەروەها حکومەتی ئێرانیش رەوەندەکانی قەدەغە کرد لەهاتنە کوردستان، تەنانەت ئەوانەشیان کە هاتبوون، بەزۆر گێڕانییەوە دواوە.

(ئەرتەشی ئێران) بەناوی مناوەرەی پەیمانی سەنتو هەموو رێگاوبانەکانی گرتبوو، تووشی هەر کەس ببوایە ئەیگرت، هەروەها هەموو ئەوانەی کە پێشتر نێردرابوونە شارەکانی سەردەشت، خانە بۆ ئامادەکردنی خواردن یا گرتبوونی وە یاخود کرێبوونی و دەستی بەسەر کەلوپەلەکاندا گرتبوو، جگە لەمانەش فرۆکە بەردەوام چاودێری

هێزەکانی (ی.ن.ك) ی نەکردو هەندێکجار بەهەمیکزیتەر ناگرپارانی نەکردن.

هێزەکانی ئێران لەدیوی ئێران کەوتنە لێدانی هێزەکانی ی ن ك وە هەر کە چوونە دیوی عیراق لەویش هێزە چەکدارەکانی عیراق کەوتنە پەلاماردانی و کە چووە دیوی تورکیا لەویش عەشیرەتە کۆنەپەرستەکان کەوتنە خۆئامادەکردن و میت و داو دەزگا جاسوسییەکانی تر کەوتنە پەیجوریان.

سەرکردایەتی (ی.ن.ك) هێزی دوژمنەکانی بەکەم گرت یاخود ئەم مەترسییەی باچاکی هەست پێ نەکرد، چارپۆشینی حکومەتی ئێران لەهاتووچۆی پێشمەرگە بغناوچەکانی سنوورا، کە لەڕاستیدا بۆ شاردنەوەی دالدەدان و یارمەتیدانی هێزە چەکدارەکانی (ق.م) بوو، وە چارپۆشینی حکومەتی تورك لەدانیشتنی هێزەکانی (ق.م) لەناوچەکانی سنووردا، دەستخەرۆی کردو بەگورگاخواردوی دا، وای زانی ئەم چارپۆشینەهێزەکانی (ی.ن.ك) یش نەگرێتەوە، کەچی لەئەنجامدا بوو بەهۆیەکی کاریگەری ئەو شکستە گەورەیە.

٢-پاش ڕێکخستنەوەی هێزەکەو باش نەناردنی بۆ شوێنی دیاریکراو.

هەرچەندە هێزەکە کرابووە ٣ بەش و دوایی بووە دوو بەش بەلام هەر بەشێکی لەچاوەڕێی ڕۆیشتنی وەهاو بەرنگایەکی واها دووری پڕ

مەترسیدا بۆ جەنگی پارتیزانی، لەعەلوەمەرجێکی وەکو ئەو کات و شوێنەی کوردستاندا، هەڵەیەکی گەورەیە.

هێزەکە لەبەر گەورەیی خۆی و درێژی ڕێگاو ناڕێکی و سەختی بووبووە ڕیزێکمیەکی زۆر دوور درێژ کە بەشی لەپێشی دەرچوونی یەکێکەوە بۆ پشوودان و وچان گرتن، بۆ نان خواردنەوە یاخو توندکردنەوە، هەموو ڕیزەکە تێکئەچوو وە زۆری‌ەکە لەبەرامبەر ئەبووە هۆی دواکەوتن و لەیەک دابڕان و لەیەک ونبوون.

لەبەر گەورەیی و درێژی ڕیزەکەو ئەبوونی هۆی پەیوەندی (وەکو هۆکی ترکی) نە ئەتوانرا بەهاکی سەرپەرشتی بکرێت، هەرچەندە هێزەکە کرابووە چەند (رەتل)و هەر رەتلە لێپرسراوی خۆی هەبوو، بەڵام دیسانەوە چونکە هەموو پێکەوە بەیەک ڕێگای باریکدا ئەڕۆیشتن و بەیەک خوایی ئەڕۆیشتن، بەهاکی سەیتەرەیان بەسەرا نەئەکرا.

تەئمینکردنی ئازووقەو خواردەمەنی و پێویستییەکانی تری هێزێکی وا گەورە بەتایبەتی لەو شوێنە چۆڵانەدا کە لەوان پیا تێئەپەڕین کارێکی یەکجار دژوارو زەحمەت بوو.

هێزەکە لەبەر زۆری ژمارەی خۆی، نەیئەتوانی خۆی لەدوژمن بزر بکا و خۆی بشارێتەوە، شوێنە ونی بکار شوێنەوارەکانی پاش خۆی بسڕێتەوە.

جوولآنی دیزەکە بەو گەورەییە، بەپێی بەو ڕێگا دوورو درێژە باریك و شاخاوییە کە ئاوەدانی تیا نییەو هێشتا بەفر گرتبووی کارێکی زۆر خراپ بوو، جوولاندنی هێزی (جەیشی نیزامی)یە لەکاتێکدا کە جەیشی نیزامی ماشێن و فڕۆکەی هەیە بۆ گواستنەوەو تەئمینکردنی پێویستییەکانی خواردن و خۆگەرمکردنەوەو ماندوونەبوون و پەیوەندییکردن و توانای زوو دەربازبوون و زۆر پەلاماردان و زوو کشانەوەی هەیە، بۆ لەشکرێکی پارتیزانی کە بێبەشە لەو ئیمکانیاتە هەڵەیەکی ئەوەندە گەورەیە، لەحوکمی خۆکوشتن دایە.

هێزەکانی (ی.ن.ك) ئەبووایە بەتاقمی کەم کەمی ۱۰۰-۱۵۰ کەسی بڕۆشتایە نەك هەمووی بە کۆمەڵ پێکەوە.

ئەبوایە ئەو تاقمانەش ڕێگای جیاجیایان بگرتایە نەك هەموویان یەك ڕێگایان بگرتایە بەر.

ئەبوایە لەکات و شوێنی جیاوازەوە بەڕێ بکەوتایەو لەکات و شوێنی دیاریکراوا یەکیان بگرتایەوە.

ئەبوایە هەر تاقمە چەندین سەرچاوەی تەئمینکردنی ئازووقەو پێویستییەکانی تری لەپشتەوە لەچەند شوێنی جیاجیاوە تەئمین بکردایە.

ئەبوایە هەر تاقمە هەوڵی دۆزینەوەی ڕێگەو شوێنی حەوانەوەی جیاوازو رابەرو چاوساغی بدایە.

۳-گوێ نەدانە مەناخ و تۆپۆگرافی ناوچەکە:

ئەو کاتەی هێزەکە بەڕێکەوت هێشتا سەرەتای بەهار بو، وە ئەو ناوچانەی کە ئەبو بیبڕێت هەمو کوێستانی سەخت و چۆڵ بوون، شاخی هەزار بەهەزاری رووت و دۆڵی قووڵ، دوور لەئاوەدانی، زۆر جار تاسەرەتای هاوین بەفر ئەیگرێ و ماوەی هاتوچۆکردن نادات.

زۆر جار سوپا نیزامییە گەورەکان هەر بەهۆی حسابنەکردنی وردو تەواوی عامیلی مەناخ یاخود عامیلی تۆپۆگرافی شکستی زۆر گەورەیان بەسەر هاتووە، ئەفانەت سوپای عیراقی لەچەندین پەلاماری پایزو زستاندا هەر لەبەر بەفرو سەرماو گێژەڵوکە شکاوە، یاخود لەبەر سەختی و نالەباری ناوچەکەو تێکەڵبوونی لەگەڵ نالەباری هەوا شکستی گەورەو زیانی زلی گیانی لێ کەوتووە.

کاتێ بەڕێکەوتنی هێزەکانی (ی.ن.ك) لەچاو مەناخی ناوچە شاخاوییە سەختەکانی کوێستانەکانی کوردستاندا زۆر زووبوو، بۆیە جگە لەوەی بەفری شاخەکان هێشتا نەتوابوەوەو رێگاکانی بەرنەدابوو، پێشمەرگە رەشایی نەئەدۆزیەوە تا بحەوێتەوە یا تیا دابنیشێ چ جای شوێنی نووستن، جگە لەوەش هەندێ جار ئەبوو‌ەوە بەفرو زریان، رێگایەکی وەها ئەگەر چەند سەعاتێك بێ، یاخود ماوەی چەند رۆژێك بێت رەنگە کاریکی ئەوتۆ نەکاتە سەر پێشمەرگە بەڵام ماوەی چەند هەفتەیەك کە درێژەی کێشا بێ کەلوپەلی خۆگەرمکردنەوەو بێ سووتەمەنی و خواردەمەنی و شوێنی حەوانەوە، وا سەربڕای ئەوەی توانای جەنگاوەرانەی پێشمەرگە

ناهێڵن، بەڵکو پرزەی لێ نەبڕێ و قڕی تێئەخات، هەروەکو بەسەر ئەم هێزە هات.

هەڵەی کوشندە: گۆڕینی
بنەڕەتی بڕیاری جێگیربوون لە٢ سنوور

بەشی یەکەم و دووەمی هێزەکەی (ی.ن.ك) کەوا لەناوچەی برادۆست یەکیان گرتبووەوە بۆ پێشڕەودان و خۆڕێکخستنەوە پەڕیبوونە دیوی تورکیا و ٧ ڕۆژ لەوێ بەئاسوودەیی مابوونەوە، لەهاتی ئەوەی خەریکی خۆسازدان بن بۆ جێبەجێکردنی بڕیارەکانی لەس-(ی.ن.ك) لەسەرو هەمووریانەوە دامەزراندنی بنکەو بارەگای سەرکردایەتی (ی.ن.ك) لەشوێنەکانی پارو هەواڵناردن بۆ هاتنی بەشی سێیەمی هێزەکەو ئەندامانی لەس سەرکردایەتی هێزەکە بەبیانووی ئەوەی کە ئەوان زۆربەی ئەندامانی سەرکردایەتیان لەگەڵدا نییە بە هەلومەرجی نوێ ناتوانن بڕیاری نوێ بدەن، بەتایبەتی دوای ئەوەی ڕاسپێردراوێکی لیدریش دەگاتە لایان و پێیان ڕادەگەیەنێ کە پیاوەکانی لیدریش لەناو چەکدارەکانی (ق.م) دا نایەنە سەر ڕێگای هێزەکانی ی ن ك ئەگەر ئەوان نەچنە سەریان، سەرکردایەتی هێزەکە بڕیار ئەدا لەهاتی مانەوە لەناوچەی برادۆست و دانانەوەی بارەگا لەدۆڵی گۆستە بۆ ئەوەی ترووشی شەڕ نەبێ لەگەڵ (ق.م)، بڕیار ئەدا کە بچێتە ناو قووڵایی تورکیاوە بەبیانووی ئەوەی کە گوایە نزیکبکەونەوە لەشوێنی وەرگرتنی چەك و چەکدارکردنی بێ چەکەکانی هێزەکەیان.

بەم جۆرە سەرکردایەتی هێزەکە پشت ئەستوور بەبەڵێنە درۆو ناراستەکانی دەدەدەکاتەو پشت ئەستوور بەبەڵێنەکانی ئیدریس خۆی لەشەڕی (ق.م) لائەدا لەو ناوچەیەدا، کە زەعیف ترین نوقتەیان بوو، یا راست تر خۆی لەشەڕی (ق.م) ئەدزێتەوەو لەناوچەکە دوور ئەکەوێتەوە بەرەو قوڵایی تورکیا بەبێ ئەوەی شارەزاییان هەبێ لەناوچەکەدا، ناساویان هەبێ لەگەڵ خەڵکی ناوچەکەدا، لەپێش خۆیانەوە بنکەیەکیان هەبێ پێشڕەوی بۆ بکەن. یا لەپشتی خۆیانەوە بنکەیەکیان هەبێ بۆی بکشێنەوە، بێ ئەوەی بنکەیەکی جەماوەری سیاسییان لەناو کوردەکانی تورکیادا هەبێت، بێ ئەوەی حساب بۆ خۆکۆکردنەوەو پەلامارجانی (ق.م) یاخود بۆ (تدخل)ی هێزە چەکدارەکانی تورکی و پیلانی میت یا خۆسازدانی عەشیرەتە کۆنەپەرستەکانی تورکیا بکەن.

(ق.م) هێڵێکی ناشکراو دیاری لەنێوان خۆی و (ی.ن.ك) دا کێشابوو، وە هێزەکانی (ی.ن.ك) وەکو دوژمنێکی سەرسەخت دانابوو وە لەناو بردنیانی کردبووە ئەرکی یەکەمی سەرشانی خۆی.

(ق.م) لەماوەی دوو ساڵی پێشوودا لەهەر شوێنێ بێت و توانای هەبو دەست لە (ی.ن.ك) بوەشێنێت .

رێگەی لەهێنانی چەك گرتبوو وە هەر لەیەك کەمیندا ١٠دزشکای گرت و ٩ کەسی کوشت و ئەوانی تری گرتن.

سارد نەبووەوە، ورەی جەنگاوەرانەی پێشمەرگەکانی لەبەگژداچوونی (ڤ.م) و ڤین و توورەییان کەم نەبووەوە بەرامبەریان.

سەرلێشێوان و دوودڵی لەکێشانی خەتی جیاکەرەوەی دۆست لەدوژمن و سستی کردن لەسازدانی سیاسەتی کۆمەڵانی خەڵك بۆ ناسینی دۆستی راستەقینەی و دوژمنی راستەقینەی، وە کەمتەرخەمی لەدیاریکردنی رێبازی سیاسی و شێوەی بەگژداچوونی دوژمن و چۆنیەتی تەختکردنی سەخت و دژوارییەکانی رێگاکەی، گوێ نەدانە پەروەردەکردنی خەڵك، بەتایبەتی تێکۆشەرە شۆڕشگێڕو جەنگاوەرەکانی، بەگیانی بەزەیی نەهاتنەوە بەدوژمن داو بەگیانی لێدانی سەخت و کوشندەی دوژمن، سەر لێ شێوان و دوو دڵی لەدیاریکردنی دوژمن و رارایی لەلێدان و پاککردنەوەیدا، هەڵخەڵەتانو فریوخواردن بەفێڵ و لەرەجی دوژمن و دەستپاراستن و خۆلادان لەلێدانی لەحەڵی لەبارو کات و شوێنی لەباردا، هەڵەیەکی کوشندەیە، باری بەکارهێنانی هەڵەکە هەڵنەگرتنەوە بەقازانجی دوژمن.

(ق.م) ئەوەندەی بۆی کرابوو لەناو هێزەکانی خۆی و لەناو خەڵک پڕوپاگەندەی دژی (ی.ن.ك) و سەرکردایەتی کردبوو.

(ق.م) لەو شوێنانەدا کە بەناوی پێشمەرگایەتییەوە، ئیتر نەیئەتوا ناوو ناوبانگی شۆڕش و پێشمەرگە خراپ بکات و دەست لە (ی.ن.ك) بوەشێنێ نەبوو، جاش و لەپەناى حکومەتدا دەستە جاشى پێکەوە ئەنا بەگژاچوونی (ی.ن.ك) و راوی پێشمەرگەکانی.

کەچی لەگەڵ هەموو ئەم رەفتارە دوژمنانەییەی ق م و لەگەڵ هەموو ئەو تەجروبە تاڵ و ناخۆشەدا کە لەماوەی دوو ساڵدا (ی.ن.ك) لەگەڵ (ق.م) و کوڕەکانی بەرزانی کردبووی هێشتا مەسەلەی (ق.م) لەلای هەندێ لەسەرکردەکانی (ی.ن.ك) ساغ نەبووبووەوە، هێشتا هیوای (پێکەوە ژیان)یان هەبوو وە ئەوانیان بەبرا لەقەڵەم ئەدا و شەڕکردنیان لەگەڵ ئەوان بەشەڕی براکوژی دائەنا، لەکاتێکدا (ق.م) چەکدارەکانی خۆی فێر ئەکرد بەوپەڕی توندوتیژییەوە لە (ی.ن.ك) بدەن کەچی سەرکردەکانی (ی.ن.ك) بەپێچەوانەوە پێشمەرگەکانیان خاو ئەکردەوەو بەبەڵێن و قسەکانی ئەوان، کە بەهۆی لاوازی و کەم دەسەڵاتییەوە ئەیانکرد، وڵی خۆیان خۆش ئەکردەوەو خاو ئەبوونەوە ئەمە وای کرد کە (ق.م) هەلی دەستکەوێ بۆ خۆکۆکردنەوەو خۆ ئامادەکردن و پەلاماردان، کەچی (ی.ن.ك) هەلی لەکیس ئەچوو، خۆی لەشەڕ لائەدا،

قوڵایی تورکیا :
کەوتنە ناو تەپکە

بەرێکەوتنی هێزەکانی (ی.ن.ك) بەرەو قوڵایی تورکیا پشت ئەستور بەقسەکانی دەدە،کادە بەخاوی هێنانی چەکەوە، بێ ئەوەی بنکەیەکی پشتەکی یان بنکەیەکی پێشڕەویان هەبێ، بێئەوەی بزانن بۆ کوێ و بەرەو کوێ بۆ لای کێ ئەچن، بێ ئەوەی لەوێ بنکەی سیاسی و جەماوەرییان هەبێت... لەکاتێکدا کە (ق.م) بەشی هەرە زۆری عەشیرەتەکانی خەڵکی دێهاتەکانی تورکیایان لەبەکێتی پڕکردبوو، کە گوایە هێزەکانی (ی.ن.ك) ئەچنە دیوی تورکیا بۆ تۆڵەکردنەوەی ئەوانەی ساڵانی پێشو لێنیان کوژراوە، گوایە هێزەکانی (ی.ن.ك) دێهاتەکانی تورکیا تالان ئەکەن و ئەسوتێنن و پیاوەکانیان ئەکوژن و ئافرەتەکانیان بەدیل ئەگرن و هاتوو بۆ بلاوکردنەوەی بێدینی و کافری و یەزیدیەتی و کۆمۆنیزم و بەلیتی سەدام و بەعس لەبانەوێ شۆڕشەکەی بەرزانی تێك بدەن!.

بەم درۆو دەلەسانە (ق.م) خەڵکی ناهۆشیارو دواکەوتووی ناوچەکانی شەمزینان، گەوەر، چەلی، ترلودەرە،یان هاندابوو لە (ی.ن.ك) و سەرۆك عەشیرەتەکانی ناوچەکەش کە ژمارەیەکی زۆریان لەحزبی کۆنەپەرستی (عەدالەت) و (سەلامەتی میلی) دان و بەهێنی ئامۆژگاری و فەرمانی میت لەجوڵێنەوە، کەوتنە خۆو هێزەکانی خۆیان کۆکردەوەو سازداو

پرچەك كردو هەمسوو شوێنەنە گرنگ و ستراتیجییەكانیان گرت و لەسەر ڕێگاو پردو گەلی و دەربەندو بواری چەم و ڕووبارەكان لەناوچەیەكی یەكجار فراوان و بەرینداد امەزران بۆ ڕێگەگرتن و لەناوبردنی هێزەكانی (ی.ن.ك).

دەنگی پارتیزانی تەنیا پشت ئەستوور نییە بەبیرو باوەری زاتی شۆرشگێرانەی پێشمەرگەكان، وە بەگیانی خۆبەخت كردن و لەخۆبران، یاخود بەلێوەشاوەیی و نازایەتییان، بەڵكو بەشارەزایی پێشمەرگەكانیش لەهەموزاو نشێو و كون و قوژبنی ناوچەكەدا وە بەپەیوەندی باش و دۆستانەی پێشمەرگەكان لەگەڵ خەڵكی ناوچەكە ، كۆمەڵانی خەڵك لەلای لەشكان نەهاتووی پێشمەرگەن، زانیاری و دەنگوباسی بۆ كۆنەكەنەوە، ڕێگەی پیشان ئەدەن، خواردن و پێویستییەكانی تەئمین ئەكەن. ئەیشارنەوە بریندارو نەخۆشەكانی تیمار ئەكەن و ئەی حەوێننەوە، پەیوەندیی بۆ دروست ئەكەن لەگەڵ هێزەكانی تریا، لەكاتی پێویستدا چەكی بۆ هەڵئەگرن و بەرگری چەكدارانەی لیّ ئەكەن، كاتیّ كە خەڵكی ناوچەكە كەوتنە دوژمنایەتی پێشمەرگەكان و پێشمەرگەكان بێبەش بوون لەپشتیوانی و یارمەتی ئەوان، بەتایبەتی كە نەشارەزا بوون، وەكو ئەو ماسییەیان لیّدیّ كە لەناو دەرئەهێنریّ و ئەكەوێتە وشكایییەوە ئەخنكیّ.

هێزەکەی (ی.ن.ك) بێبەش بوو لەیارمەتی و پشتیوانی خەڵکی ناوچەکە ئەو زانیاریانە کە دەدە،کادە دابوی بەسەرکردایەتی هێزەکە ناڕاست بوون و دەدە،کادەش خۆی هیچ هێزو نفوزێکی لەناو عەشیرەتەکاندا نەبوو، و نەیتوانی، یاخود نەیویست هیچ جۆرە هاوکاریەکی کەم یا زۆر لەگەڵ هێزەکەدا بکات، بەڵکو بەپێچەوانەوە هەندێ جار بەپێشکەشکردنی زانیاری و حسابی ناڕاست سەری لەهێزەکە تێکشێواندو چەواشەی ئەکرد.

سەرەڕای ئەمانە هەمووی، سەرکردایەتی هێزەکە خۆیشی چەندین هەڵەی جەنگی گەورەی کرد، لەپێش هەموویانەوە، بەجێهێشتنی ناوچەی برادۆست و دوورکەوتنەوەی لەخاکی کوردستانی عیراق و ملنانی بەرەو ناو قوڵایی تورکیا واتە بەرەو ناو ئەو تەپکە گەورەیە بۆی نرا بووەوە.

سەرکردایەتی هێزەکە، هەروەکو لەباری ستراتیجیییەوە تووشی هەڵەیەکی کوشندە بووبوو، هەروەها لەباری تاکتیکیشەوە وەکو پێویست هێزەکەی خۆی ڕێکنەخست و دانەمەزراند.

سەرکردایەتی هێزەکە لەباتی ئەوەی هێزەکانی بەش بکات بەسەر چەند ناوچەی فراوانداو لەمەیدانێکی بلاودا دایان بمەزرێنێ و بیان جووڵێنێ، هێزەکانی خۆی هەموو بەکۆمەڵ و پێکەوە بەیەك ڕێگاداو لەیەك کاتدا بۆ یەك شوێن خستەڕێ، وە هەر لەیەك ناوچەدا، یاخود ڕاستتر لەیەك دۆڵدا مۆڵی دان، ئەمە هەلی دەست دوژمن خست کە بەچاکی

(تەرکیز)ی بکاتە سەر، دەنگوباسەکانی بەوردی کۆبکاتەوەو بزانێ، هەموو هێزەکانی خۆی لەسەر کۆبکاتەوە (بالادەستییەکی ژمارەیی) بەدی بهێنێ و دەوری هێزەکانی (ی.ن.ك) لەمەیدانێکی تەسك و سەختا بگرێ و بیخزێنێتە کوڕێکی تەنگەبەری شەڕو بەرگری و دەربازبوونەوە، لەکاتێکدا کە ئەگەر سەرکردایەتی هێزەکە، هێزەکانی خۆی بەش بەش بکردایەو لەچەند شوێنی جیاوازو دوور لەیەکتریدا دای بمەزراندایە، مەیدانی شەڕ فراوان و بەرین ئەبوو، بەو پێیە دوژمنیش ئەبوایە لەچەند لایەکەوە پەلاماری بدایە هێزەکانی خۆی پەرت و بلاوبکردایەتەوە بەناوچەیەکی فراواندا وەك لەچەند قۆڵەوە خەریك برایە.

سەرکردایەتی هێزەکە شوێنێکی دیاری کراوی هەڵنەبژاردبوو، کە لەکاتی شەڕدا رووی تێ بکات. یا تەنانەت لەکاتی رۆیشتندا بۆی بچێت. بەڵکو هەروا لەخۆیەوە رێی کەوتبووە ئەوێ و لەناوچەی (جولەمێرگ)دا ئەخولایەوە بێ ئامانجێکی دیاریکراو ملی رێی گرتبوو، هەر لەبەرئەوە لەکاتی لێتەرمان و کشانەوەو لەیەك دابڕاندا نە پێشمەرگەکان وە ئەفەرماندەکانیان ئەیان ئەزانی روو لەکوێ بکەن و بۆ کوێ بچن. بەڵکو بەرەو پێشەوە بڕۆن، واتە بەرەو ناو تورکیاوە، ئیتر بەیەکجاری و بەتەواوی خۆی دابڕی لەهێزەکانی (ی.ن.ك) کە کەوتبوونە ناوچەکانی هەولێرو سلێمانی و کەرکوکەوە.

ئەم هێزە بەکۆمەڵ پێکەوە بەرەو ناو قوڵایی تورکیا ڕێچکەی بەستبوو، حەفتەیەك زیاتر بەناوچەکانی سەخت و شاخاوی کوردستانی تورکیادا، بەبێ وچان گرتن و پشودان و ڕۆیشتن تاگەیشتنە ناوچەی ژیرکی یان، کە یەکێکە لەهۆزەکانی عەشیرەتی گەورەی ئەرتوشی، وە لەنزیك گوندی بچووکی (بازی) لەدوليکا بارگەو بنەی خست، سەرکردایەتی هێزەکە بەقسەو بەڵێنەکانی ئیدریس فریوی خواردبوو، کە گوایە چەکدارەکانی (ق.م) نایەنە ڕێگایان و نایانە سەریان، لەبەرئەوە پشتیان لێکردبووەوە بەبێ ئەوەی نەخشەیەکی ورد دابنێن بۆ خۆپاراستن و بەرگری، بێ خەم کەوتنە پشوودان و حەسانەوە.

دوژمنانی هێزەکە (ی.ن.ك) لەم ماوەیەدا لەلایەکەوە بەهۆی کڕین و فرۆشتنەوە چەندین کەسیان نارده ناو هێزەکەوە بەناوی (چەرچیتی)یەوە بۆ کۆکردنەوەی زانیاری پێویست لەسەریان، هەروەها لەو ماوەیەدا یەکێك لەمەفرەزەکانی هێزەکە کە دەستەی تایبەتی پاراستنی تایەری عەلی والی بوون، بەدزییەوە ڕایان کردو چوونە ناو (ق.م) و زانیاری پێویستیان لەسەر هێزەکە، سەرکردەو لێپرسراوەکانی ژمارەی چەکدارو بێ چەکەکانی، باری گشتی هێزەکەیاندا بە(ق.م) کە ئەمە خۆی لەخۆیدا لەلایەکەوە خزمەتێکی گەورەی پێشکەش بە(ق.م) کردو زەبرێکی زلی هەم لەباری مەعنەوی و هەم لەباری دەرچوونی نهێنییەکانی هێزەکانی یەکێتییەوە گەیاندە (ی.ن.ك).

لەم ماوەیەدا هێزەکانی (ی.ن.ك) بەهۆی خۆڕەتاندن و ڕێنوێشتنی دوورو درێژو ئەشارەزایی و پشوونەدان و سەرماو برسێتی و نا ئەمنییەوە، بەتەواوی ماندووبوون و بێزارو وەڕەس بووبوون.. لەکاتێکدا (ق.م) سوودێکی زۆری لەو ماوەیە وەرگرتبوو بۆ کۆکردنەوەو ڕێکخستن و سازدانی هێزە چەکدارەکانی خۆی و عەشیرەتە کۆنەپەرستەکانی ناوچەکە و دانانی پلانی پەلاماردانی هێزەکانی (ی.ن.ك).[*]

---

[*] ئەو عەشیرەتانەی لەشەڕی بازی دا بەشداربوون: عەشیرەتی پنیانش بەسەرۆکایەتی ماجد حاجی ئەحمەد بەگی چلی، عەشیرەتی ئورەماری بەسەرۆکایەتی فاضل شاکر ئاغا، عەشیرەتی پیروزی بەسەرۆکایەتیی کوڕانی مەلا مەحمود، عەشیرەتی دوسکی بەسەرۆکایەتیی حاجی سالح ئاغا.. جگە لەچەند وردە عەشیرەتێکی تر.

شەڕی بازێ

لەئێوارەی ڕۆژی ١٩٧٨/٦/١دا هەندێ لەپێشمەرگەکان جەوجوڵ چەند چەکدارێکیان بەشاخ و لوتکەی چیاکانی دەوروپشتیانەوە بەدی کردو سەرکردایەتی هێزەکەیان ئاگادارکرد، سەرکردایەتی هێزەکە دەستبەجێ کەوتە خۆی و هێزەکانی سەر خستە هەردوو بەری دۆڵەکە بەشاخەکەدا بەرەو ژوور هەڵگەڕان و دامەزران و تەقە دەستی پێکرد بەڵام دیسانەوە هێزەکانی بەجۆرێکی وادامەزراو دابەشبوو کە خۆی دابڕێ لەسەرچاوەی ئاوو ڕێگای خواردنهێنان.

ئێوارەی ڕۆژی ٦/١و شەوەکەی و ڕۆژی دوایی تر شەڕ درێژەی کێشا برسێتی و تینوێتی و سەرماو درێژەکێشانی چەند ڕۆژەی شەڕ تەنگی بەهێزەکە هەڵچنی بوو تینوێتی و سەرماو درێژەکێشانی چەند ڕۆژەی شەڕ بەئازایی هێزەکانی (ی.ن.ك) بوو، وە لەو شەڕانەدا هێزەکانی (ق.م) نەیانتوانی باڵادەستی بەدەست بهێنن و لەو شەڕانەدا لەهێزەکانی یەکێتی ڕۆژی یەکەمی شەڕ تەنیا ف.کەرت: شەعبان گیچینەیی و ڕۆژی دووەم ف: کەرت: حەسەین خەلیفە قادرو ف.مەفرەزە: خدری کامەلای باڵەیی و دوو پێشمەرگەی تر شەهید بوون و چەند کەسێك بریندار بوون، لەگەڵ ئەوەشدا هێزەکانی (ق.م) زیاتریان لێ کوژراو برینداربوو، وە

یەکێك لەفەرماندە ناسراوەکانی خۆیان و یەکێك لەسەنگەرە گرنگەکانی خۆیان لەدەستدا و (١٢) کەسیان بەدیل گیران.

بەڵام بۆ خۆدەربازکردن لەبرسێتی و تینوێتی، وە سەبارەت بەپێویستی جێگۆڕکێی هێزەکە، بۆ ئەوەی (ق.م) نەتوانێ هێزی زۆرتر لەسەر هێزەکانی یەکێتی کۆبکاتەوەو تەوقی ئابڵۆقەکە سەخت ترو تەنگ تر بکات، وە لەترسی ئەوەی نەوەکو هێزە چەکدارەکانی تورك بکەونە شەڕەکەوە، سەرکردایەتی هێزەکە بڕیاری کشانەوەی دا.

کشانەوە
لـــەت و پەتبوونی هێزەکە

کشانەوە لەهەلومەرجێکی سەختی وەهادا بۆ هێزێکی ماندوو برسی و تینوو کەم تۆمێدو کەم وروو نەشارەزای دوور لەبنکەکانی خۆی وە بۆ شوێنێکی نەزانراوو تاقی نەکراوە، کارێکی یەکجار دژوارو زەحمەت و ئالۆزە.

کشانەوەی رێکوپێك بۆ ئەوەی جیابکرێتەوە لەهەڵاتنی ناڕێك و پێك پێویستی بەڕێکخستنێکی وردو ورەیەکی بەرزو باوەڕێکی بەهێزو دیسپلینێکی پۆلاین و شارەزاییەکی باش و سەرکردایەتییەکی ژیرو لێوەشاوە هەیە.

سەرکردایەتی هێزەکەی (ی.ن.ك) بڕیاری کشانەوەی دلو بۆ ئەو مەبەستە کەوتە خۆئامادەکردن و خۆسازدان، هێزەکانی ڕێکخستنەوەو دابەشکردن بەسەر چەند (ڕەتل)ێکدا کە هەندێکیان لەپێشەوە بڕۆن و ئەوانی تر بەدوویاندا، هەروەها هێزێکیشی تەرخانکرد بۆ پاراستنی پشتەوەی هێزەکان لەپەلاماری (ق.م) و داپۆشینی کشانەوەکە، وە (اتجاە)ی کشانەوەکەشی دیاری کرد، جا چونکە شارەزای ناوچەکە نەبوون، هەروا بەشاخەکانی دەوروپشتی خۆیاندا نیشانەیان نیشانیان کردو ئاگاداری فەرماندەی ڕەتلەکانی کرد..

لێرەدا، سەرکردایەتی هێزەکە، هەڵەیەکی تری کرد لەدیاریکردنی (اتجاه)ی کشانەوەکەدا کە چارەنووسی هەموو هێزەکەی بڕیاردا و لەناوبرد، بەوەی لەباتی ئەوەی بڕیاری کشانەوە بدات بۆ دواوە بەرەو دیوی عێراق، بەرەو ئەو ناوچانەی لێی شارەزان و ناسین و ناسیاریان هەیە، دیسان بڕیاری بەرەو پێشەوە چوون، واتە بەرەو قووڵایی زیاتری تورکیا دا، بێ ئەوەی هیچ شارەزاییەکیان لەو ناوچانەدا هەبێت یاخود پێشتر تاقی کردبێتەوە.

لەتاریکایی شەوی ۲-۱۹۷۸/٦/۳دا رەتڵەکان دەستیان کرد بەجووڵان بەنیازی کشانەوە، بەڵام هەر کە هێزەکان گەیشتنە سەر ئەو چەمەی ئەبوو لێی بپەڕنەوە، لەبەر تینوێتی بەشی هەرە زۆری پێشمەرگەکان و ریزی رەتڵەکان تێکچوو، هەندێک لەتاقمەکان پێشکەوتن و هەندێکیان لەبەر تاریکی و نەشارەزایی و پێویستی بێ دەنگ بوون لەیەکتری گوم بوون، لەکاتێکدا کە هەندێ لەرەتڵەکانی پێشەوە تێپەڕی بوون، بۆسەیەکی بچووکی (قەم) لەو نزیکانە چموجۆڵی هێزەکانی زانی و چەند تەقەیەکی کەمی کرد.

ئەم چەند تەقەیە بوو بەهۆی تێکچوونی تەواوەتی شیرازەی رێکخستنی رەتڵەکان، پێشمەرگەکان پەرش و بڵاوبوونەوە لەو ناوچەیەدا، تاریکایی شەو نەشارەزایی و ماندووچوونی و پەککەوتن هێزەکانی لەتوێت کردو سەرکردایەتی هێزەکە نەیتوانی سەیتەرەی بەسەرا بکاتەوە، بەم جۆرە

هێزەکە بەدرێژایی ئەو ڕێگا دوورو درێژە هەمووو پێکەوە بوو، لەیەکتری دابڕابوون، لەم کاتەدا کە پێکەوە بوون و پێکەوە ڕۆژ لەهەموو کاتێکی کە پێویست تر بوون وە ئەبوایە لەیەکتری دانەبڕێن کەچی پارچە پارچە بوون، وە هەر پارچەیەکی کەوتە لایەکەوە.

ڕۆژی دوایی تر هێزەکە بووە سێ تاقم:

تاقمێکیان: ئەوانەی بە(اتجاه)ی دیاریکراوی کشانەوەکەدا ڕۆیشتبو و لەشوێنی تەقەکان دەرباز بوون.

تاقمی دووەمیان: ئەوانەی بە (اتجاه)ی پێچەوانەی (اتجاه دیاریکراوی کشانەوەکە، بەرەو ڕێی سنووری عێراق دەرباز بووبوون.

تاقمی سێیەمیان: ئەو هێزە بوو بۆ پاراستنی پێشەوەی ڕەتلەکان داپۆشینی کشانەوەکە مابووەوە، لەگەڵ ئەو کەس و تاقمانە لەدەورووبەری شەڕگەی ڕۆژانی پێشووترو سەرجەم و نزیک گوندەکە بەجێ مابوون و بەپچڕ پچڕی بێ ئەوەی هیچیان ئاگای لەوی تریان بێ پەرەوا بووبوون.

جا تاقمی یەکەم: خۆیان یەکخستەوەو دامەزران بەحیوای گەیشتنی پاشماوەی هێزەکە.

تاقمی دووەم: ترسمی هەندێ لەفەرماندەی ڕەتلەکانی هەر پێشتر تەگبیریان کردووە کە بەرەو نزیکترین نوقتەی عێراق بگەڕێنەوەو تەسلیم ببنەوە بە عێراق، بۆیە ڕێگەیان لەڕەتلەکانیان گۆڕی بوو.

تاقمی سێیەم هەر ئەو ڕۆژە دائەدانە و بەکۆمەڵ لەلایەن چەکدارەکانی (ق.م) و عەشیرەتەکانی ناوچەکەوە گیران و چەککران.

لەناو ئەوانەدا کەلەلایەن چەکدارەکانی (ق.م)-ەوە گیرابوون، عەلی عەسکەری فەرماندەی هێزەکەو ئەندامی م.س-(ی.ن.ك) کە شەوی کشانەوە گەڕابووەوە دواوە بۆ دۆزینەوەی ڕەحلە دابڕاوەکان* ، تایەری عەلی والی ئەندامی م.س و م.ع-(ی.ن.ك)، سەید کاکە ئەندامی ل.س-(ی.ن.ك) و فەهمو قادر مامەند ئاغا دەیان فەرماندەی کەرت و مەفرەزەو سەدان پێشمەرگە.

بەدیلگیرانی فەرمانده‌ی هێزەکە، خۆی لەخۆیدا گورزێکی کوشندە بوو لەهێزەکە کەوت و یەکێك بوو لەو هەزیانەی دوژمنەکانی (ی.ن.ك) هارتر کرد بۆ پەلاماردان و ڕاونانی پاشماوەی هێزەکە.

لەناو ئەوانەدا کە بەرەو عێراق چوونەوەو تەسلیم بوونەوە تالیب ڕۆستەم فەهمو شێخ جەواد بیدەری و ۱۷٦ کەس کە ۱۱۷ چەکیان بێ بوو.

جگە لەمانە ئەوانەی کە لەتەوقی ئابلۆقەکە دەرباز بووبوون ۱۷۰ کەسی چەکدارو بێ چەك بوون، لەوانە خالید سەعید، شێخ حسێن بابە شێخ، عومەر عەبدوڵڵا ئازاد هەورامی، ڕەئوف مستەفا، شێخ عەلی، حامیدی حاجی غالی، عەلی ئەحمەد شیعە.

---

* ق.م لەپاش ماوەیەك عەلی عەسکەری، خالید سەعید، حسێن بابەشێخیان لەگیراوەکانی تر جیاکردەوەو بە ئاربیجی هەرسێکیان کوشتن.

خۆڕێکخستنەوەی بەشێکی هێزەکە

ئەم هێزە پاش ئەوەی نائومێد بوو لەگەیشتنی پاشماوەی هێزەکەمان وەکو بڕیار درابوو بەناچاری کشایەوە گوندی (کەمی) لەنزیک جولەمێرگ، وە لەوێ کەوتە خۆڕێکخستنەوەو دانانی نەخشەو پلانی نوێ، لەڕاستیدا دە،دە،کادە دەورێکی خراپی هەبوو لەچەواشەکردنی سەرکردایەتی ئەم هێزە سەر لێتێکدانی مەس-(ی.ن.ك)، چونکە لەباتی ئەوەی دە،دە،کادە زانیاری راست دەربارەی لەناوچوونی پاشماوەی هێزەکە، بەدکتۆر خالیدو هاوڕێکانی بڵێ، وە دەنگوباسی راست بۆ مەس-(ی.ن.ك) بنێرێ، وای ئاگاداری هەردوولایان کرد کە عەلی عەسکەری و زیاترلە(٢٠٠) پێشمەرگە چوونەتەوە دیوی عێراق و لەنزیک ئێرە بارەگایان دامەزراندووە.

لەپاش ئەم شکستە سەختەی بەسەر هێزەکانی (ی.ن.ك) دا هات، ئەگەر تا ئەو کاتە هەندێ لەعەشیرەتەکانی کوردستانی تورکیا دوودڵ بوون لەبەشداربوون لەو شەڕەدا کە لەبەینی (ی.ن.ك) و (ق.م) دابوو، وە خۆیان ماتکردبوو سەیری ئەنجامی شەڕەکەیان ئەکرد، لەدوای ئەو شکستە، نیتر دەمیان چیشکە بووبوو، وە هەموویان کەوتنە خۆ بۆ راونانی پاشماوەی هێزەکەی (ی.ن.ك) بەوپەڕی دڕی و دڕندایەتییەوە، هیچ

نەبێت بۆ تالانکردن و ڕووتکردنەوەی پێشمەرگەکان لەچەلە و پارەو سەعات، تەنانەت هەندێ جار لەپێلاوو جل و بەرگ.

ئەو هێزەی لەشەڕی بازێ بەپەرپەچری دەرباز بووبوو، ڕۆژی دوایی تر پاش ئەوەی یەکیگرتەوە هەر لەهەمان ناوچەدا مایەوە بەهیوای گەیشتنی پاڵپشتی هێزەکە. لەپاش چاوەڕوانییەکی نائومێدانە کەوتەوە بەرەو گوندی (کەنحی) لەنزیک شاری جۆلەمێرگ (مەرکەزی ویلایەتی حەکاری).

هێزەکە چەند ڕۆژێک لەکەنحی مایەوە بۆ ئەوەی هەم خۆی ڕێکبخاتەوەو هەم ڕێوشوێنی ڕۆیشتنی دابنێت و پەیوەندی لەگەڵ دۆستەکان نوێبکاتەوە*.

لەو ماوەیەدا هەروەکو هێزەکەی یەکێتی حسابیانەو پشتوی داو خۆی ڕێکخستەوە، لەهەمان کاتدا هەموو عەشیرەتەکانی ناوچەکە بەتێکڕایی خۆیان سازدابوو، وە سەراسەری ناوچەکەیان گرتبوو، تەنانەت هەواڵنێرەکانی تورک لەو ڕێکارو هەواڵانەدا کە بەم بۆنەیەوە لەو ڕۆژانەدا ئەیاننووسی هەروەکو دانیان بەوەدا نەنا کەوا ئەم هێزە بەتەنخشەیەکی زیرەکانە دەرباز بووە، بەڵام لەهەمان کاتدا بەدڵنیاییەوە پێیان لەوەش نەنا کە ئەم هێزە هەلی ڕزگاربوونی نییە، چونکە ئەیان زانی میت و دوژمنەکانی تر چ تەپکەیەکیان بۆ لەناوبردنی ڕێکخستووە.

---

* بڕوانە بەڵگەی ژمارە (٢).

لەوماوەیەدا میت و عەشیرەتەکان و (ق.م) زۆریان هێنا بۆ خەلکی گوندی کەهی و ناوچەکە کە ئەوانیش تیرەیەکی (ژیکی)ن کە هێزەکانی یەکێتی لەوێ دەرکەن و نەهێلن لەوە زیاتر لەو ناوچانەدا بمێننەوە، ئەوانیش داوایان لەهێزەکانی یەکێتی کردبوو کە بۆ ئەوەی تووشی شەڕو پەلاماری نەبن ناوچەکە بەجێ بهێلن.

ڕۆژی ۱۹۷۸/۶/۹ دکتۆر کەمال خۆشناو و سالار گەیشتنە شاری وان لەکوردستانی تورکیاو لەوێ لەگەڵ چەند کەسێك لەئەندامانی سەرکردایەتی د.د.د.کا.دە کۆبوونەوە بۆ باشکردنی وەزعی هێزەکەو دانانی ڕێگەو شوێنی دەربازبوونیان.

هەر ئەو کاتە گوایە لێپرسراوەکانی د.د.د.کا.دە کەوتبوونە خۆ بۆ دەربازکردنی هێزەکە، گوایە پەیوەندییان لەگەڵ عەشیرەتەکانی ناوچەکە کردووەو بەڵێنیان لێ وەرگرتوون کە شەڕ بەهێزەکانی یەکێتی نەفرۆشن و ڕێگەیان لێ نەگرن، وە گوایە چەند ڕێبەرو ڕێ پیشاندەری گورییان ئامادەکردووە لەگەڵ هێزەکەدا بێن و بچنە ناوچەی عەشیرەتی گوری لەسەر سنووری ئەلودەرە-زاخۆ. لەوێ ئیتر ئەکەونە ناو عەشیرەتێکی دۆستەوە.

لە وان کە نوێنەرەکانی یەکێتی داوا لەلێپرسراوەکانی د.د.د.کا.دە ئەکەن کە ڕێگەو شوێنی گەڕانەوەی هێزەکەی یەکێتی بەرەو ناوچەکانی شەمزینان-برادۆست دابنێن و لەو ڕووەوە یارمەتیان بدەن،

لێپرسراوەکانی د.د.ه.کادە سوور نەبن لەسەر ئەوەی کە ئەو ڕێگایانە هەموو گیراوەو تەنیا ڕێگەی دەربازبوون ئەوەیە کە ئەوان بڕیاریان لێکردۆتەوەو ئەمادەیان کردووەو تاقیان کردۆتەوە.

سالار لەگەڵ چەند کەسێکی د.د.ه.کادە بەرەو نولودەرە ئەچێ بەو نیازەی مەغرەزەی گوێی بەلێین پێندراو ڕێك بخەن بۆ بەپیرەوە چوونی هێزەکەی یەکێتی بەرەو ناوچەی عەشیرەتی گوێی، وە دکتۆر کەمالیش لەگەڵ لێپرسراوی هاکاری د.د.ه.کادە ئەچن بۆ سەردانی هێزەکەی یەکێتی لەنزیك گوندی کەمی شەوی ١٦/٦/١٩٧٨ ئەچن بۆ لایان و هەندێ چەك و فیشەك و پارەو خواردەمەنیان بۆ ئەبەن.

لێپرسراوەکەی د.د.ه.کادە بەدڵنیاییەوە ئاگاداری سەرکردایەتی هێزەکەی ئەکات کە تا ئەگەنە ناوچەی عەشیرەتی گوێی تووشی شەڕ و ناڕەحەتی نابن، بەتایبەتی چونکە قسەیان لەگەڵ هەموو عەشیرەتەکانی ناوچەکەو گوندەکانی سەر ڕێگا کردووە بەڵێنییان لێ وەرگرتوون کە دەست نەهێننە ڕێگایان نەمە جگە لەوەی چەند دەلیلێکی گوێی یان لەگەڵەو هێزێکی گوێی چاوەڕێیان ئەکات و عەشیرەت شەڕی عەشیرەت ناکات، هەروەکو دڵنیایان ئەکات لەوەی کە شەهید عەلی عەسکەری و هێزێکی تر بەسەلامەتی گەیشتوونەتە کوردستانی عێراق و لەسەر سنوور بارەگایان داناوە، بەو جۆرە هێزەکە بەجێ ئەهێڵن و هێزەکەش ئەکەوێتە خۆی کە ڕۆژی دوایی بەڕێ بکەوێت.

بەڕێکەوتنی هێزمکەو
لەناوچوونی یەکـجاری

ئەم هێزە دوای ئەوەی لەگەڵ خۆی ڕێكخستەوە هەندێك چەك
پارەو خواردەمەنی پێگەیشت و حەسایەوە بێ چەكیان چەكدار كرد
ئەگەر زانیارییە ناڕاستەكانی دەزگاكانی چەواشەی ئەكردایە، ئەیتوا
لەتەوقی ئابلۆقەدانی دوژمن ڕزگاری بێ و بگەڕێتەوە ناوچەی ٣ سنور
ە ئەیتوانی بۆ ئەم مەبەستە سوود لەئۆتۆمبیل و تراكتۆر وەربگرێ
ئەوەی بەزووریی لەناوچەی دوژمن دەربچێ، بەڵام لەباتی ئەوەی
بگەڕێتەوە بۆ دواوە، هەڵەكانی پێشووی دووبارە كردەوەو زیاتر بەرەو
قووڵایی توركیا ملی نا.

ئەم هێزە جەر كە بەڕێكەوت، كەوتە ناو چەند عەشیرەتی نەیار
كۆكەوە كە چەند ڕۆژ بوو خۆیان ئامادەكردبوو بۆ لێدانی و لێی
دامەزرابوون، عەشیرەتی گرالی هاوكارییان ئەكردن و عەشیرەتی
زیبوكیان لێ یان دامەزران و عەشیرەتی مام خوران تەقەیان لێكردن،
هێزەكانی یەكێتی هەرچەند هەوڵی دا تووشی شەڕ نەبێت لەگەڵ
عەشیرەتەكان، لەبەرئەوە چەند جار ڕێگەی خۆی گۆڕی و ڕێگەی زۆر
سەخت و دژواری گرتەبەر، بەڵام هەر سوودی نەبوو چونكە لەهەموو
لایەكەوە بەخۆ كەوتبوون.

عەشیرەتی مام جوران کە تەقەیان لێ نەکەن، ئەمانیش بەناچاری (٨) کەسیان بەبارمتە لێ نەگرن بۆ ئەوەی ئیتر ڕێگەیان لێ نەگرن.

شەوەکی ڕۆژی ١٩/٦ لەکاتێکدا کە لەدەربەندیکەوە تێپەڕین، کەوتنە بۆسەیەکی گەورەوە کە سەدان چەکداری عەشیرەتی ژێریکی بەسەرکردایەتی شێخموس کەرەڤان دای نابوو*. لەم شەڕەدا کە چەند سەعاتێکی خایاند، دەیان پێشمەرگەی دلێرو ئازا شەهیدبوون و چەند پێشمەرگەیەکیش بەبریندار بەجێمان و دوایی تورك گرتنی، وە دەیان فەرماندەو پێشمەرگەی ئازاو دڵسۆز لەلایەن عەشیرەتی ژێریکیەوە گیران، وەکو خالید سەعید، حسین بابە شێخ، عومەر عەبدوللا، ئازاد هەورامی، محمود عەبدالرحمن، عەلی شیعە، حامد حاجی غالی، ملازم فوئاد.. وە پاش چەند ڕۆژێك ئینجا تەسلیمی چەکدارەکانی (ق.م) یان کردن و بەم جۆرە دوا بەشی هێزەکەی (ی.ن.ك) لەناو چوو.

لێرەدا سەر وتاری (هەواڵنامەی کوردستانی عیراق) ژمارە (٢) نابی ١٩٧٨ کە لەسەر هەمان کارەسات نووسراوە دووبارە بلاونەکەینەوە.

---

* ئەو عەشیرەتانەی لەم شەڕەدا بەشداربوون، ژێریکی سەرۆکایەتی شێخموس کەرەڤان، مام خوران بەسەرۆکایەتی موسی بگ، کوچەر، سپێرتی و گیتە.

*كۆنەپەرستانی ئێران، توركیا، عیراق و (ق.م)
پیلان ئەگرن دژی شۆڕشی پیرۆزی گەلەكەمان.
*چەتە كورد كوژمكانی بەرزانی دواپەردە لەسەر
دموری خائینانەی خۆیان لائەدەن.
*كۆمەلآنی خەلكی كوردستان سوورن لەسەر درێژەدان
بەخەباتی شۆڕشگێڕانە.

-١-

جەنگ لەچەندین شەڕو نەبەردو پێکادانی دوورو درێژ پێک دێت، لەچەندین پەلاماری و کشانەوە، هێرش و راکردن، قازانج و زەرەر، سەرکەوتن و ژێرکەوتن.. پێک دێت.

هیچ جەنگێک، بەتایبەتی هیچ جەنگێکی درێژخایەن، هێشتا لەمێژوودا رووی نەداوە کە لەسەرەتاوە تاکۆتایی هەر سەرکەوتن و پەلاماری هێرش و قازانج بوو بێت، بێ پێچ و پەنا، بێ هەوراز و نشێو، بێ شکان و گلان و تێکچوون، بێ زەرەرو زیان.. بەرەو ئامانج و سەرکەوتن رۆیشتبێت.

شۆڕش لەسەرەتاوە تاکۆتایی بەچەندین هەوراز و نشێو، بەچەندین کۆسپ و کەندەلاندا رائەبووڕێت، چەندینجار تووشی هەڵچوون و نیشتنەوە ئەبێت، چەندین ژێرکەوتن و سەرکەوتنی گەورەو بچووکی بەسەر دێت، رەوتی گۆڕان و گەشەکردنی شۆڕش بریتییە لەزنجیرەیەک تێچوون، هەڵسانەوە، هەڵتەکوتن و راست بوونەوە، دۆڕاندن و بردنەوە، پێکەوە بەستراو، تادوا سەرکەوتن بەدەست ئەهێنێ، شۆڕشەکەی ئێمەش لەم یاسایە بەدەر نییە، تا ئەو کاتەی بەدوا ئامانج ئەگات، تووشی

چەندین شکست و نسکۆ، گلان و نوچدان، شکان و زەرەر، هەروازو نشێو- دێت وەتا دوا سەرکەوتن بەدەست نەهێنیت نەبێت چەندین قۆناغ بپێوێت، کە هەر یەکەیان زنجیرەیەك ژێرکەوتنی جزئی و سەرکەوتنی جزئی تێدایە، جا ئەگەر هەندێك جار لەهەندێك شۆڕشدا یەك نەبەردی گەورەو کاریگەر چارەنووسی شۆڕشەکەی بڕیاردا بێت کە وا بێ گومان لەشۆڕشی نوێی کوردستاندا، لەقۆناغی ئێستادا، یەك شەڕی گەورە چەندین کاریگەرو بەئازاریش بێت ناتوانێت چارەنووسی شۆڕشەکە بڕیار بدات.

سەرکەوتن یا ژێرکەوتنی شۆڕشی ئەم جارەیان لەماوەیەکی درێژدا، لەچەندین شەڕو نەبەرددا، لەچەندین ناوچەدا، لەچەندین مەیدانی جەنگی، سیاسی، ئابووری.. دا بڕیاری لەسەر ئەدرێت.

دوژمن چەند بەهێزو توانا بێت، ئەتوانێت یەك نەبەرد یاخود چەند نەبەردێیەك بباتەوە، بەڵام ناتوانێت، جەنگەکە بەیەکجاری بباتەوەو چارەنووسی شۆڕش بڕیار بدات و هێزی شۆڕش کە هێزی جەماوەری گەلە، سەرچاوەیەکی لەبن و لەبڕانەوە نەهاتووی هەیەو هێزی شۆڕش لەسەرانسەری وڵاتدا، وەکو تۆو چێنراوەو لەمەیدانی نەبەردێکا کۆنەبۆتەوەو لەناو ناچێت.

لەمانگی نیسانی ۱۹۷۸ەوە هێزێکی تێکەڵاو لەپێشمەرگەی هەموو هەرێمەکانی کوردستانی عێراق خۆی سازدا بۆ بەڕێکەوتن بەرەو بادینان

بەنیازی هێنانی چەك و تفاق جەنگی شۆڕش و هەڵگیرساندنی بڵێسەی پەلەی شۆڕش لەناوچەکانی بادینان.

هێزەکە بۆیە وا زو کەوتەڕێ تاکو پێش دەسکردنی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی عیراق بەڕاگوێزانی دانیشتووانی ناوچەکانی سنوور، بتوانێت هەندێ چەك و تفاق بەدەست بهێنێت و فریای چەکدارکردنی دانیشتووانی ناوچەکانی سنوور بکەوێت پێش ڕاگوێزانیان، تا بتوانن بەرگری هێرشی دوژمن بکەن بۆ سەر نیشتمانەکەیان.

ئەم هێزەی کە بۆ بەجێهێنانی ئەم فرمانە نیشتمانییە پەلەی کۆبووەوە کەوتبووەڕێ بەرەنگاری پیلانێکی ئیمپریالیستی گەورە بوو، کە دەوڵەتەکانی ئێران و عیراق و تورکیاو جاشە دەولییەکانی بەرزانی تیدا بەشدار بوون و لەئەنجامدا ئەو هێزە تێکەڵاوەی کوردستانی عیراق ئەگەرچی بەو پەڕی قارەمانێتی و ئازایەتییەوە بەرگری لەبەرسێتی و سەرماو ماندووبوون و پەلاماری دڕندانەی هێزەکانی ئێران، عیراق، عشیرەتە کۆنەپەرست و دواکەوتووەکانی تورکیاو جاشەکانی (ق.م) کرد، بەڵام لەزنجیرەیەك شەڕدا لە ١-١٩ی حوزەیرانیدا لەتورکیا دوای ئەوەی دەیان پێشمەرگەی قارەمان شەهیدبوون و بریندارکران تووشی شکستێکی گەورە بوو.

ئێمە ئەبەردییەکمان لەخاکی حکومەتێکی دوژمندا لەدەرەوەی سنووری وڵاتەکەی خۆماندا سەبارەت بەحەڵەو هەڵەتی سیاسی و سوپایی

خۆمان، سەبارەت بەچاك هەڵنەسەنگاندنی پیلانی دوژمنانی شۆڕشەكەمان نەك سەبارەت بەهێزو توانای دوژمنەكانمان دۆڕاند، بەڵام شۆڕشمان نەدۆڕاند، ئێمە نەبەردێكمان لەڕووی سوپاییەوە دۆڕاند، بەڵام نەبەردێكی سیاسی گەورەترمان بردەوە.

-٢-

لەوەمانی سەرەكی چەتەكانی بەرزانی كە بەخۆیان ئەڵێن سەركردایەتی كاتی ((ق.م)) لەماوەی دوو ساڵی رابردوودا بریتی بووە لەلێدانی شۆڕش لەپشتەوەو رێگاگرتن لەهێنانی چەك و تەقەمەنی و كەلوپەل و پەرەپێدانی شۆڕش لەناوچەكانی بادینان، بەپێی پلان و نەخشە (سیا)ی ئەمریكی و (ساواك)ی ئێران و (میت)ی توركی كە دوژمنی شۆڕشی نوێی گەلەكەمانن و ئەیانەوێت لەپشتەوە لەشۆڕش بدەن، سەرەڕای ئەو هاوكارییە ئاشكرایەی ئەم تاقمە لەگەڵ رژێمی بەغدا كردوویەتی دژی شۆڕش بەوەی كە چەندین كەس و دەستەو تاقمیان بووە بەجاش و چەكیان هەڵگرتووە لەدژی.

(ق.م) بارەگاو شوێنی چالاكی سوپایی لەئێران و توركیا دایەو بەهاوكاری ساواك و میت و ئیش ئەكەن و لەماوەی پێشوودا زەوەری

گەورەیان لەشۆڕشدا وە بەرگرەوە تاوانبارەکانی خۆیان زیاتر لەنێو میللەتەکەماندا ڕیسوا بوون و دوژمنایەتییان دەرکەوتەوە.

دوا تاوانی گەورەو مێژوویی ئەم تاقمە ئەوە بوو کە بوون جێبەجێکەری پیلانی ئیمپریالیزمی ئەمریکی و کۆنەپەرستانی ئێران تورکی و هێرشێکی گەورەو پڕ تاوانیان بردە سەر ئەو هێزەی پێشمەرگ کوردستان کە چووبوون بۆ ناو کوردستانی تورکیا بۆ هێنانی چەک تفاقی جەنگی، بۆ هەڵگیرساندنی گڕی ئاگری شۆڕش لەباکوور.

-٣-

ئەم هێزە جگە لەدژوارییەکانی سروشت وەکو سەرماو سۆڵەو بەفر ماندووبوونێکی ڕێگای سەخت و دوور، تووشی پیلانێکی گەورە ئیمپریالیستی بوو کە ڕژێمەکانی ئێران و تورکیاو عێراق تێ بەشداربوون و چەکدارخۆرەکانی بەرزانیش دەوری سەرەنیزەو ملاشیان تیا بینی.

بێگومان دوژمنان لەم پیلانەدا سوودیان لەچەندیلک نوقتەی لاوازی و کەموکوڕی و هەڵەی سیاسی و سەرپایی سەرکردایەتی هێزەکە وەرگرت.

ئەم هێزە چەندجارێک تووشی شەڕ بوو:

لەگەڵ هێزی ئێرانی:

٤/٢٩ تۆپخانەی ئێرانی بۆردومانی بەشێك لەو هێزەی كرد كە بەسنووری عیراق و ئێران (لەناوچەكانی نێوان سەردەشت- قەڵادزە) بەرەو بادینان تێئەپەری.

٥/٥ هێزی ئاسمانی ئێرانی لەناوچەی كێلەشین لەسەر سنووری عیراق- ئێران بۆردومانی بەشێكی هێزەكەی كردووە، پێشمەرگەیەكی شەهیدو بریندار كرد.

لەگەڵ هێزی عیراقی

٥/١١ هێزی عیراق لەسالاریە (برادۆست) هێرشی هێنایە سەر هێزەكە، شەڕێكی قورس روویدا لەنێوان هێزی پێشمەرگەو دوژمندا.

چەند سەربازو ئەفسەر كوژران و بریندارکران.

چەند چەكێك دەست پێشمەرگە كەوت.

هێزی ئاسمانی دوژمن هەندێ زەرەری گیانی لەهێزەكەداو چەند پێشمەرگەیەك شەهیدو بریندار بوون.

٥/١٢ جارێكی كەش هێزی رەگەزپەرستانی عیراق پەلاماری هێزەكەیانداو شەڕێكی سەختی لەگەڵ كرا، زەرەری قورس لەدوژمن درا، هێزی ئاسمانی دوژمن هەندێ زەرەری گیانی لەپێشمەرگەدا.

لەگەڵ هێزی توركیا

١-٦/١٩ زنجیرەیەك شعر لەناو كوردستانی توركیادا لەچەند شوێنێدا لەنێوان هێزی پێشمەرگەی كوردستان و هێزی عەشیرەتە كۆنەپەرست و دواكەوتووەكانی توركیا لەسەر فرمان و راسپاردەی (میت)ی توركی بەهاوكاری لەگەڵ جاشەكانی (ق.م).

-٤-

لەشەڕەكانی ناو توركیا جموجوڵی فراوان و هاوكاری (میت) و ((ق.م))و یارمەتی (ساواك) زۆر ئاشكراو دیاربوو، ئەمانە بەدابەشكردنی پارەو چەك بەسەر هەندێك هێزی عەشایەری دواكەوتوو كۆنەپەرست و ساویلكەی توركیادا توانیان سوود لەم هێزە خێڵەكییانە وەربگرن و بۆ سازكردنی هێرشێكی گەورەو بەرین بۆسەر پێشمەرگەی كوردستان لەژێر دروشمی (سەر بۆ (ق.م) و میت، ماڵ و تاڵان بۆ عەشیرەتەكان)، وە بۆ سەرخستنی پیلانەكەیان زۆر تاوانی ناڕاست و ناوو ناتۆرەو بوختان و درۆی گەورەیان خستبووە پاڵ هێزی پێشمەرگەو شۆڕشی كوردستان.

لەم هێرشەدا دەركەوت كە چۆن داوودەزگا ئیمپریالیستییەكان و حكومەتەكانی ئێران و توركیاو (ق.م)-ی بەكرێگیراو دژی شۆڕش رەفتار

ئەکەن، چونکە بەجولانەوەیەکی پێشکەوتنخوازانەی ئەزانن، بەھەموو ھێزو توانایەکیانەوە، وە بەھەموو شێوەیەك ئەچن بەگژی دا.

بەم جۆرە سەرکردایەتی بەرزانی دوا پەردەی لەسەر دەوری ناجوامێرانەو تاوانبارانەی خۆی لادا، دەری خست کە چۆن بووەتە داردەستی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی لەدوژمنایەتی کوردو کوردستان و لێدانی شۆڕەکەی لەپشتەوە بەھەموو شێوەیەك.

دوژمنانی گەل و شۆڕشەکەمان توانیان لەرووی سوپاییەوە بەم ھێرشە زەبرو لەشۆڕش بدەن و دڵی خەڵکی ناوچەکانی سنوور وەکو مێرگە سوور، دەشتی بەرازگر، دۆڵی خواکورك، سیدەکان، گرتگ و رووست، سارد بکەنەوە لەچەك ھەڵگرتن بۆ شۆڕش و ھاتن بۆ ریزی پێشمەرگە گوایە بەخەیاڵی خاوی خۆیان باوەڕی گەل بەسەرکەوتنی شۆڕش کەم ئەکەنەوە، بەڵام لەراستیدا ئەگەرچی ئەم پیلانە ئیمپریالیستییەی کۆنەپەرستانی تورکیاو (ق.م) دژی شۆڕش جێبەجێیان کرد، لەرووی سوپاییەوە سوودی ھەبوو، چونکە رێبازی پێشکەوتنخوازی بۆ ھەموو لایەك لەئاراوەو دەرەوەی زیاتر روونکردەوە، ھەروەکو رووخساری تاوانبارانەیان زیاتر ریسوا کردو بەیەکجاری خستییە ریزی دوژمنانەوە، ئەم راستییەی کە خوێنی دەیان پێشمەرگەی قارەمان لەعرخی ئیسپاتکردنیا دراوە لەھەموو کاتێك زیاتر روون بووەتەوە بۆ جەماوەری گەلەکەمان.

شکستەکەی تورکیا وەک پێشمەرگەو کۆمەڵانی خەڵکی نەهێنایە خوارێ، بەڵکو زیاتر رق و کینەی تیا وروژاندن و زیاتر دەماری تۆڵەکردنەوەی شۆڕشگێڕانەی بزواندن، رۆڵە دڵسۆزەکانی کوردستانی عێراق تۆڵەی ئەم شکستەی لەتورکیا بەسەر هێزی پێشمەرگە داهات بەو.کردەوە کە سەدان تێکۆشەر، بەچەکی خۆیانەوە هاتنە ریزی پێشمەرگەوە وە دەیان مەفرەزەی نوێیان دروست کرد لەباڵەك، چۆمان، باڵەیی ناکۆیەتی، پشدەر، ئالان سیوەیل، شایر، هەورامان، شارباژێڕ، قەرەداغ وە پێشمەرگە قارەمانەکانی کوردستانیش تۆڵەی ئەو شکستەیان بەزیادکردنی چالاکی شۆڕشگێڕانەو لێدانی هێزەکانی دوژمن کردەوە.

بەراوردکردنی چالاکی و جموجوڵی مەفرەزەکانی پێشمەرگە لەچەند مانگی رابردوودا لەگەڵ جموجوڵ و چالاکییەکانی پێشمەرگە لەهەمان ماوەی ساڵی رابردوودا، دەری ئەخات کە شکستەکەی تورکیا لەباتی ئەوەی وورەیان پێ بەربدات چۆن پاڵی پێوە ناون دەستی کوشندەتر لەدوژمن بوەشێنن.

شەڕی ئێمە، شەڕی جەماوەرە، شەڕی کۆمەڵانی خەڵکە دژی تەفروتونا کردن و راگوێزانی کورد، دژی گۆڕینی روخساری نەتەوەیی کوردستان، لەپێناو مافە دیموکراتییەکانی گەلی عێراقدا، لەپێناو مافە نەتەوەییەکانی گەلی کورددا، لەبەرئەوە شەڕێکی رەوایە، شەڕی کۆمەڵانی خەڵکە دژی هێزی زۆرداری حکومەتێکی رەگەزپەرستی

فاشستی، شەرێکی درێژخایەنە، ئەگەرچی دوژمنی پێ لەناو ناچێت لەبەڵ شەڕدا یەخود لەماوەیەکی کورتدا بەڵام بەشێنەیی وەرس و هەراسان، بێزارو ماندووی ئەکات سەرەنجام ئەیپەسێنێت و چۆکی پێدا ئەدات.

سەیرکردنێکی سادەی دابەشکردنی هێزەکانی دوژمن بەسەر چیاو چۆڵ و دۆڵ و دەرەو گردو زۆزگ و دەشتەکانی کوردستاندا، خەریك کردنی دەیان هەزار سەبازو بەسەنگەرو قایمکاری و سەربازگەو، خەریککردنی سەدان فرۆکە بەگەڕان بەدوای پێشمەرگەدا، دروستکردنی دەیان نۆردوگای زۆرەملی بۆ کۆکردنەوەی خەڵکی گوندەکانی کوردستان، ئەسیندارەدانی سەدان نیشتمانپەروری بێ تاوان زیادبوونی نارەزایی و رقی گەلی عیراق و توندو تیژبوونی تەنگوچەڵەمە سیاسی و ئابووری و ئ‌زمەلابەتییەکانی عیراق، دەرکردنی سەدان ئەفسەری سوپاو گرتن و دوورخستنەوەو هەڵواسینی هەندێکیان.. ئەمانە هەمووی نیشانەی ماندووکردنی رەگەزپەرستەکانی عیراق و گەیشتنی مەرجەکانی پسانەیەتی.

هەمەو شۆرشێکی دونیا، هەورازو نشێو، ژێرکەوتن و نۆچ دان و گلان، زەرەو زیانی تێدایە تا ئەگات بەدوا ئامانجی و بەدوا سەرکەوتن، شۆرشی کۆمەڵانی گەلەکەمان دەرس و پەندی پێویست لەم رووداوانە وەرئەگرێت بەپشتیوانی کۆمەڵانی خەڵکی تێکۆشەری گەلەکەمان

بناغەی سیاسی و ئایدیۆلۆجی ڕێبازەکەی پتەوتر نەکات، وە بەدڵنیاییەوە هەنگاو ئەنێت بەرەو بەهێزبوون و گەشەکردن و سەرکەوتن بێ ئەوەی هیچ گیرو گرفت، کەندو کۆسپ، هەورازو نشێو زەرەرو ژێرکەوتن و تۆزێ دانێک لەڕێ لای بدات و کۆڵی پێ بدات لەخەبات لەپێناوی بەدیهێنانی دیموکراسی بۆ عێراق و ئۆتۆنۆمی بۆ کوردستاندا.

•••

بەڵگەی ژمارە (١)

٩٧٨/٥/١٦

ناوچەی شەمزینان

مەکتەبی سیاسی بەڕێز

سڵاوێکی شۆڕشگێڕانە

هیوامان خۆشی و سەرکەوتنتانە

١-ئێمە ڕۆژی ٥/١٣ گەیشتینە کاڵ خالیدو ئەوان لەجوڕجان، دوا ئەوەی بەئێران و عێراق و بەتایبەت بەرەنگارمان بوون و هەردو دەوڵەت بەتەیارەو تۆپ و شەڕ لێیان داین و تەیبەتیش تەخشیەی پێ نەکردین، چوار شەوو چوار ڕۆژ بەدەوام بەفرو باران و تەم و مژ سەری لێ تێك داین و لەماوەی (٩) ڕۆژ پێشمەرگەی ٤-٥ نانی بەرنەکەوت برسێتی خەڵکەکەی هەژاند، لەبەرئەم هۆیانە واتە شەڕو نەخەوتن و بێ ئیسراحەتی و برسێتی و سەرما تووشی زۆر گیروگرفت بووین ١ شەهیدمان هەبو (٢) ڕەق بووەمان هەبوو لە کلیلەشین و زیاتر لە ١٥٠ بریندارمان هەبوو بەتەیارەی عێراق لەناوچەی خرینە. (٣٦) شینەیی و چەند کەسێکی تر گەڕانەوە زیاتر لە(٢٠) کەسی ترسنۆك و خوێڕی و بێ چەك و هەندێ لەوانە چەکداریش خۆیان تەسلیمی عێراق کردەوە نزیکەی (٢٦) کەسیش خۆیان تەسلیمی ئێران کردەوە لەوانە

ئەنوەری مەجید سوڵتان و جەمالەکەی لای بەکری حاجی سەفەر، باقیەکەی تری هەمەو گەیشتنەوە یەکترمان گرتەوە لەگەڵ کاک خالید، تەنها سەید کاکە لەگەڵ (۱۳) پێم لێمان پچراوە ئەحمەد فەقێ رەش لەگەڵ (۳۲) پێم هێشتا نەگەیشتونەتە لای ئێمە هەرچەندە ئەمانە خەتەریان لەسەر نییەو رەنگە ئەمڕۆ سبەی بگەنەوە لای ئێمە، ئێستا ئەمە سی شەوو رۆژە لەلایە گارە ماسی روین و ئیسراحەتی باشمان کردووە پێشمەرگەکانمان مەعنەویاتیان بەرز بۆتەوە وەزعمان باشە. بەراستی هێزەکان قاڵ بووە.

هۆمەر ئاغاش لەگەڵ (٦) پێم دیار نییە ئەڵێن لەگەڵ سەید کاکە یەکیان گرتووەتەوە، هەروەها گوایە ئەحمەدیش گەیشتۆتە سەید کاکە ئەگەر هەمەوویان پێکەوە بن زۆر باشە، ئێمەش هەر تەعقیبیان ئەکەین، ئەمڕۆش مەفرەزەیەکی ترمان نارد بۆ دۆزینەوەیان.

۲-سەبارەتی من بەبیانێك دەرکەن لەسەر ئەو سەخیفی یەی ئێران و عیراق و قارەمانێتی پێشمەرگەکانمان و خۆراگرتنیان، ئەمە پیلانێکی زۆر گەورە بوو کرایە سەر شۆرش و یەکێتی، ئیتر خۆتان لەمە باشتر ئەزانن.

۳-(ق.م) هەرچەندە هێشتا مەعلوماتی تەواومان لەسەر وەرنەگرتووە، بەلام تا ئێستا قسە هەر ئەوەیە نێوان خۆیان خراپ و ناکۆکن و

ژمارەشیان بەپێی قسەی خەڵک (٢٥٠) کەس تێ ئاپەڕێ لەعەسرو ناوچەکە ئەوا خەریکین مەعلومات کۆ ئەکەینەوە.

٤-ئێمە بۆ چەکەکانمان و ڕاپەڕاندنی خەڵکی ناوچەکە بەرەو بادینان ئەچین و جارێ بڕیارمان داوە پێ چەکەکان پڕ بکەین و خۆمان ساز بدەین، نامەمان ناردووە بۆ برایانی پارتی* و کە بەپەلە جێگاو شوێنی بکەوێ بۆ تەنسیق کردنی ئیش و کارمان و هەروەها دکتۆر کەمالی خۆشمان بێت بۆ هەمان مەبەست.

٥-ئەوی ڕاست بێت ئێمە هەر لەبڕلێی یەکەمەوە کە هاتین دەستمان کرد بەپارە ناردن بەولاو بەم لادا بۆ نان خواردن و نزیکەی (١٠٠٠) دینارمان بڵاوکردەوە بەبێ ئەوەی سوودی پەلە فیسی لێ بکەین، بۆیە بەپەلە حەسەن ئەرموومان نارە بۆ سووریا کە پارەو کەلوپەلمان بۆ بێنێن بەزوویی و دکتۆریش بێت.

٦-کاک تاهیر بریندار بووە تەیارە پارچەی لەسەر داوە جمجومەی شکاندووە ئەوا خەریکی ناردنین بۆ سووریا بەڵام شوکر باشە دڵتان سەغڵەت نەبێ زۆر سەلامەتە، کاک ئەنوەری ئامۆزای و شێخ کامیل بەبریندارێ بەجێ مارن.

* مەبەست لە(برایانی پارتی) کە ناوی هاتووە (پارتی ئازادیی میللی کوردستانی تورکیایە) واتە هەمان پارتی کە چوارچێوەی قانوونییەکەی بە دەستەکانەوە ناسراوە.

٧-بەتێکرایی وەزعی ناوچەکەو ئێمە زۆر زۆر باشە دڵتان نارەحەت نەبێ و گوێ مەدەنە پروپاگەندەی دوژمن ئومێدمان وایە بەسەر کەوتووانە هەموو کارەکانی خۆمان ئەنجام ئەدەین و ئاگاداریشتان ئەکەینەوە، تکایە ئێوەش زۆر زۆر پەیوەندیمان پێوە بکەن بەھۆی کاک نوعمان و برایانی ترەوە.

٨-پێش گەیشتنی ئێمە کاک خالید بەئاراس ناوێکدا نامەی بۆ ناردبوون.

١١ هۆکی تۆکی و ١٢ دەمانچەمان پێنگەیشتووە.

ئیتر سەرکەوتووبن

براتان

تاهر عەلی

براتان

خالید سەعید

براتان

عەلی عەسکەری

بەڵگەی ژمارە (٢)

کوردستان یان نەمان
١٩٧٨/٦/١٠

ناوچەی ژیرکی
بۆ هەڤاڵ مام جەلالی بەڕێز
سلاوێکی شۆڕشگێڕانە

بەهیوای باشی و سەرکەوتنتانین و سلاو ڕێزمان بۆ کاکە نەوەو کاک دەحەمەدو هەموو برادەران، برادەرانی ئێمە هەموو سلاو ڕێزیان هەیە.

١-ڕۆژی ١٢/٨ هەردوو ڕەتل بەیەك گەیشتن لەبرادۆست دوای ئەوەی کە ڕەتلی دووەم تووشی هەندێك هیلاکی و ناڕەحەتی بوون بەهۆی مەوقفی دوژمنانەی ئێرانەوە، وەکو لەنامەیەکی ترا بەڕێزتانمان ئاگادار کرد.

٢-هەر لەهەمان ڕۆژدا دوژمن بەفرۆکە ئینزالی کرد لەسەرمان ئێمەیش بەرەو ماسی ڕۆ- گەلیشم کشاینەوە.

٣-دوای چەند ڕۆژێك پشوودان بڕیارماندا کە بەرەو ناوچەی بادینان بکشێین بۆ وەدەستهێنانی چەك و ئیمکانییەت و هەڵگیرساندنی بڵێسەی شۆڕشی پیرۆزمان لەبادینان. لەناوچەی ترەسار (محەمەد حسن)مان بینی و نووسراومان دایە بۆ برادەران کە (٥٠) پەنجا پارچە کلاشنکۆفی بدەنێ

وە جەماعەتی ئامادەکردبوو بۆ چەك هەڵگرتن، وەکو ئاگادارین چەکەکانی وەرگرتووە.

٤-هەر لەعەباسی رو وە پێش ئەوەی رەتلی دووەم بگاتە کاك خالیدو کاك شێخ حسێن پەیوەندییان بەبرادەرانی (پ.ش.م*)ەوە کردبوو وە ئاگاداریان کردبوو لەپلانی ئەم هاوڕێنەمان و دوای ئەوەش بەنیستمرار هەر پەیوەندیمان لەگەڵیان بووەو ئەمان پچڕاندوە، هەرچەندە بێ خێری و بێ هیممەتی ئەوان گەیشتۆتە رادەیەك کە تەحەممول ناکرێت، بەڵام ئێمە هەر ئەرم بووین لەگەڵیان.

٥-لە٥/٢٧ لەناوچەی نووەمارەوە بەرێکەوتین بۆ ناوچەی بازی (؟ ژێرکی) لە ٥/٢٨ گەیشتین و چەند رۆژێك ماینەوە لەئێوارەی ٥/٣١ جەماعەتێك لەچەکدارە کورد کوژەکانی (ق.م) بەدی کران کە بەرەو شوێنەکانی ئێمە ئەهاتن، ئێمەش هەموو شوێنە قایمەکانمان لێ گرتن، هەر لەو شوێنە وردە تەقە دەستی پێکردو بەیانی شەڕ گەرم بوو هەتا ئێوارەو رۆژی ١و ٦/٢ بەردەوام شەڕ بوو لەئێوارانماندا هێزەکانمان زۆر ئەبەردانە ئەجەنگان و زیانێکی زۆرمان لەو دوو رۆژە لەدوژمندا، بەڵام لەبەر ئەشارەزایی و بێ نانی و بێ ناوی ئێوارەی ٢-٦/٣ بڕیارماندا بکشێینەوە بەرەو کەچی (نزیك هەکاری) وە شەو کە لەچیا هاتینە خوار

* پ.ش.م مەبەست پارتی شۆڕشی میللی واتە هەمان پارتی کە چوارچێوەی ئاشکراکەی دە.دە.دەکا.دە یە.

نزیك گوندی بازی تروشی کەمینێکی جاشەکان بووین و تەقەیان لیّ کردین، وەکو بۆمان باسکردن ئێمە نەشارەزا بووین و لەو شەوەوە بووین بەدوو قوەتەوە لەبەکتری بر بووین، ئەمرۆ برادەرانی (پ‌ش‌م) ئاگاداریان کردین بەنووسراو کەوا کاك عەلی عەسکەری نووسراوی بۆ ئەوان نووسیوە کە بەخۆی و قوەتەکەی لەگەلیّدایە بەرەو (ئەتریس) لەناوچەی عەمادیە چوون و حالّیان زۆر باشە.

٦-ئێمەش قوەتەکەمان ١٧٠ پێشمەرگەین و قوەتێکی زۆر باشین و برادەران کاك عادل و کاك رەئوف بەگ و کاك شێخ عەلی لەگەلّ قوەتەکەدان و چاوەروانی ئەوە ئەکەین کە وەجیبەیەك چەکمان بگاتە دەست لەم رۆژانەداو برادەران نزیکیان خستۆتەوە لێمان.

٧-کورد کوژەکانی (ق.م) خزیان بەژمارە کەم بوون لە ١٥٠ بۆ ٢٠٠ تیّ ئەئەپەرین، بەلاّم هێزێکی زۆر عەشایەری ناوچەکە لەعەشیرەتی پنیاش و عەشیرەتی ماجد بەك کۆکردووەوە هێنا بوویان بۆ ئەو شەرە لەگەلّ گوێی عەشائیری گەردی و زۆری ترێش.

٨-خەسائیری ئەوان زیاتر لە ٢٠-٢٥ کوژراویان هەیە لەناو کوژراوەکانا مەلا ئەمین بارزانی و (٩) کەسی تری بارزانی تیدا بووە کە لەبەکیتیکیان کوری و ئەویتریان برای مەلا ئەمین بووە، وە ٨ کەسمان لیّ بەدیل گرتن.

٩-مەجموعەیەك لەئێمە وەكو پیستورمانە تەسلیم بەجاشەكانی (ق.م) بوون تەقدیر نەكرێن بۆ ٧٠ كەس كە بەشی زۆری بێ چەك بوون، وە برسێتی و هیلاكی و نەشارەزایی وای لێ كردبوو كە بچنە ناویانەوە.

زیانی ئێمە لەو شەڕانەدا ٥ شەهیدو ٦ بریندارمان هەیە كە برینەكانیان سووكەو مەترسی لێ ناكرێ. لەناو شەهیدەكانمان دا (شێخ حەمە ئەمین، خەلیفە قادر، شێخ شەهاب خدر مەلا) تیدا بوو لەگەڵ ٢ پێشمەرگەی قادر ئاغا.

١٠-ئێستا ئێمە ئیعادەی تنزیمی قوەتەكەی خۆمان كردۆتەوە، وەزعمان باشەو وورەی پێشمەرگەكان زۆر بەرزە؟! ناوچەیەی كە تیدایین زۆر هاوكاریمان ئەكەن.

١١-نووسراوی د.كەمال-مان پێ گەیشت پێش چەند ڕۆژێك نووسیبووی كەوا ٩/٦ دێتە لامان، بەڵام ئێستا دەنگی نییە، وا نووسراوەكەی ئەو لەگەڵ كۆمەڵێك نووسراوی كەدا، لەگەڵ ئەم نووسراوەدا بۆمان ناردن.

١٢-لەنووسراوی پێشوودا ئاگادارمان كردن كەوا لەشەڕی ناوچەی لولان كاك تاهیر بریندار بووە، بەڵا م برینەكەی سووكەو ئێستا لەئێمە بزر بووەو متەئەكید نین كەوا لەگەڵ كاك عەلی و قوەتەكەی تردا یان نا؟

١٣-هەر لەناوچەی برادۆست پارەمان لێ براوە، زۆری ئەو پێشمەرگانەی دەمانچەیان بووە پێمان فرۆشتوون و پارەكەیان لێ قەرز

کردوون و هەر خەریکی قەرزین و هەندێکیشمان لەبرادەرانی پ.ش.م قەرز کردووە، بەتەمای د.کەمالین کە پارەمان پێ بگەیەنێت وا جاری ئەویش دیار نییە، لەرووی پارەوە فیشەلێ وەزعمان خراپە.

١٤-ئێمە هەر لەسەر ئیشوکاری خۆمان بەردەوام ئەبین دوای ئەوەی کە ئەو وەجبە چەکەمان دەست کەوت بەرەو بادینان ئەڕۆین کە ئەو ناوچانەدا وەکو ئاگادار کراوین چەکداری خۆمانی نییە (بەیت و الشاب و ئۆلودەرە).

١٥-ئێمە کە تووشی تەسادوم بووین لەگەڵ جاشەکان زیاتر لە ٥٠٠-٧٥٠ عەشائیریان هێنابوو وە هەر بەردەوام بۆیان ئەهات ئێمەش یەك کەسی مننتقە لەگەڵمان نەبوو وە کەسێکی شارەزامان نەبوو وە ٣ ڕۆژ بەبێ نان و ئاو مابینەوە لەچیاو لەشەڕی، فیشەکیشمان بەرەو خەلاس بوون چوو.

١٦-ئێوە ئەکەن خوتان لەناو تورکیا بدەن ئەگەر ریستتان بەرەو بادینان بێن لەسەر حدود وەرن چونکە هەموو ئەو تەقریرو دەنگوباسانەی ئەهاتن هەموو درویە عەشائیر بەشێوەیەکی عام لەناو تورکیا نیستا لەدژی ئێمەن، وا دیارە مونامەرەکان ئەکری جیهازێکی تایبەتی ئیستعمارییە کە هەر ئەو جیهازە لەناو دەوڵەتی تورکیا تەحریزی عەشائیر (ق.م) یان لەئێمە کردووە بۆ لەناوبردنی ئێمە پارەیەکی زۆر بەسەر عەشائیر دابەشکراوە بۆ ڕێگاگرتنی ئێمە.

ئەگەر بۆتان ئەکرێ لەولا لەجاشەکان بدرێ لەناوچەی گەردی زۆر لاواز بێ کەڵک بوون لەو ناوچانە دەریان بکەن.

١٧-تکایە چی هەبوو بەپەلە ئاگادارمان بکەن بەهۆی برادەرانی (پ.ش.م) لەرێگەی هەکاریەوە.

چی هەبوو لای ئێمە بەکورتی بۆمان نووسین.

ئیتر بۆ پێشەوەو سەرکەوتن

شێخ حسین بابە شێخ

عومەر عەبدوڵلا

د.خالید

چاپکراوەکانی کتێبخانەی شەهید جەمالی هەلی باپیر

١ ژیان و نهێنییەکانی نەوشیروان مستەفا بەرگی یەك و دو

٢ مەعمووزاتی بەرەی کوردستانی بەمەس نوسینی نەوشیروان مستەفا

٣ خەون یان مۆتەکە یادداشتی ڕۆژانەی شەڕی ناوخۆ نوسینی نەوشیروان مستەفا

٤ یادداشتەکانم لە مەجلیسی حکوم دا نوسینی نەوشیروان مستەفا

٥ لەهاوخەباتیەوە بۆ تەخوین نوسینی نەوشیروان مستەفا

٦ پەنجەکانی نەوشیروان خەباتی هاوڕێکانی دەشێوێنێت نوسینی کۆسرەت ڕەسول عەلی

٧ درۆ و دراو دیدارە ڕۆژنامەوانیەکانی نەوشیروان مستەفا

٨ کتێبێك لە دژی دەسەڵات نوسینی ئەبەز گۆران

٩ سۆفی و سۆفی گەرانی نوسینی لەتیف هەڵمەت

١٠ هەزەل مەزن بەشێك لە شیعرەکانی ئەحمەدی شاملۆ

١١ ژیان و نهێنییەکانی مەسعود بارزانی

١٢ کوردستان و بزوتنەوەی کورد نوسینی مام جەلال

تێبینی

ئەو دو کتێبەی ئەبەز گۆران و لەتیف هەڵمەت لۆگۆی کتێبخانەکەمانی لەسەرنیە!